

GELOOF, HOOP EN LIEFDE IN DE PROTESTANTSE KERK

Petrus

سورطب

NIEUW!
12 PAGINA'S OVER
DE WERELDWIJDE
kerk
in actie

WERK AAN DE WINKEL IN SYRIË

De kerk is alvast begonnen

INEZ VAN OORD

Ze had alle spirituele boeken
gehad, behalve de Bijbel

BLIJ MET EEN LEGE KERK

Omdenken met Zeeuwse gelovigen

Petrus

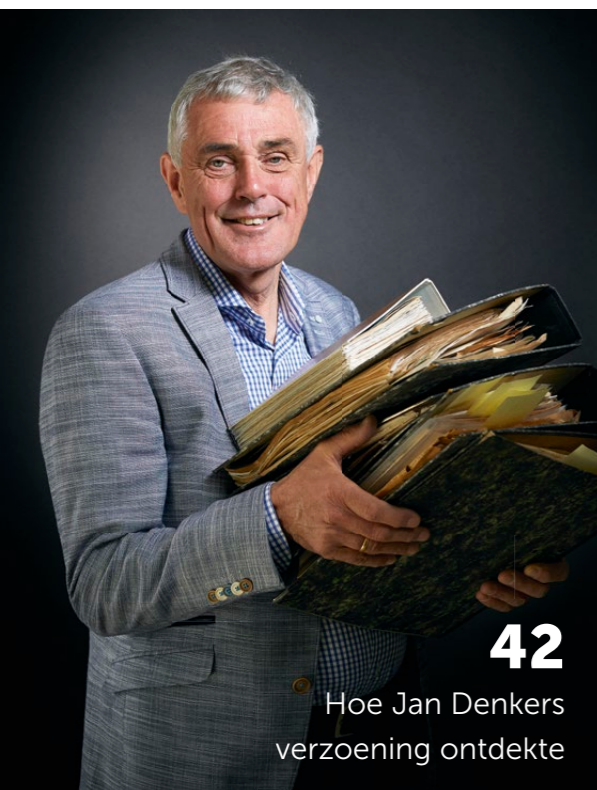
Nee, dit blad gaat niet over die ene visser, die vriend en volgeling van Jezus. Wel over de kerk, want die lijkt wel wat op Petrus. Sterk als een rots en tegelijk zwak en feilbaar. Net zoals de mensen in de kerk: soms moedig, soms overmoedig, soms te voorzichtig. Meer weten? Kijk op petrus.protestantsekerk.nl. Meld u aan voor de e-mailnieuwsbrief via petrus.protestantsekerk.nl/nieuwsbrief.

Denkt u bij Syrië nog steeds alleen aan vluchtelingen, vernielingen en verlies? Het leed is inderdaad nog niet voorbij. Maar op plekken waar het weer veilig is, wordt hard gewerkt om het land op te bouwen. De kerk speelt daarbij een belangrijke rol. Lees maar vanaf **pagina 67**.

06

Inez van Oord beet zich vast in de Bijbel – en raakte zomaar enthousiast

42

Hoe Jan Denkers verzoening ontdekte

Geen nood hoor, dit is geen Arabische Petrus ... Maar wel een dikker blad. Vanaf nu krijgt u 12 pagina's extra over de wereldwijde kerk. Tenslotte zijn we sámen kerk. In dit nummer vertellen we u onder andere verhalen van geloof, hoop en liefde uit Syrië – vandaar de titel *Petrus óók* in het Arabisch op de voorkant. En *Petrus* heeft nóg meer nieuwe rubrieken. Zo leest u welke keuze Lydia van Maurik maakte dankzij haar geloof (pag. 61) en hoe er in Serooskerke zomaar een nieuwe kerk wordt opgericht (pag. 64). Ook kunt u voortaan een vraag aan lezers stellen (pag. 48), de muziekagenda raadplegen (pag. 49) of iets moois maken voor een ander (pag. 33).

Marusja Aangeenbrug, hoofdredacteur

PS Troost, bemoediging, inspiratie, dat biedt de Bijbel allemaal. Niet voor niets is het thema voor Startzondag dit jaar 'Een goed verhaal'. Lees ook de verhalen op pag. 6 en 54 en op protestantsekerk.nl/startzondag.

NIEUW

58

Samen eten, bidden en lachen bij De Sleutel

40

Bakt u ook voor Startzondag of Kerkproeverij?

Verder in dit nummer:

- 15 In Gennep staat de oudste protestantse kerk
- 16 Om de tafel voor vrede
- 22 De levenslange missie van Simon Corbijn
- 27 Esther van Schie: een spannende preek
- 30 In de kerk of uit de kerk?
- 34 Fietsen langs kerken in Drenthe
- 38 Gratis naar de camping van Appie
- 46 Dante van As vindt geloven niet meer suf
- 50 De Muur viel, de band blijft
- 54 3 verrassende manieren om de Bijbel te lezen
- 57 Leon Rasser over een oude kok en een lege plek
- 62 Toevluchtsoord Wereldhuis
- 78 Leven in Jeruzalem
- 80 7x naar het klooster

5 vragen

Petrus & Merle

Wat herken je in Petrus?

"Dat ik het ene moment vol voor Jezus ga, terwijl ik een ander moment toch niet enthousiast over mijn geloof durf te vertellen. Dat gebeurt bijvoorbeeld als ik kritisch bevroegd word door een dierbare naaste die niet gelovig is."

Wat zou jij doen tijdens de storm op het meer?

"Ik zou willen dat ik vol overtuiging kon zeggen dat ik helemaal op Jezus zou vertrouwen. Maar ik denk dat ik aanvankelijk vooral bang zou zijn. Ik zou Jezus wel om hulp vragen."

Zou jij visser van mensen kunnen zijn?

"Met de hulp van Jezus wel. Al vind ik dat erg spannend. Misschien kan ik daar wat vaker voor bidden ..."

Zou je over water durven lopen als Jezus dat vroeg?

"Als ik zeker wist dat Jezus dat wilde, zou ik durven."

Wie is een rots in jouw leven?

"Jezus, omdat er met Hem altijd hoop is. En mijn man, met wie ik net getrouwd ben. Hij is de stabiele factor in mijn leven: hij is betrouwbaar en leeft met mij mee."

Merle Maas (26) is lid van de Nieuwe Kerk in Utrecht. Ze stelt zelf ook graag vragen aan mensen. Op pagina 18 leest u hoe ze medegemeentelid Evert Ruiter laat nadenken over een paar stevige kwesties.

'In elk mens
schuilt een
afgrond die
alleen God
kan vullen'

Blaise Pascal

Blaise Pascal (1623-1662)

was een begaafd wiskundige, theoloog en filosoof. U kent hem vast van de driehoek van Pascal. Maar ook de ontdekking van het luchtledige en de voorloper van de computer, de mechanische rekenmachine Pascaline, komen voor rekening van Pascal. Hij was een diepgelovige man die de 'gok' nam dat God bestond. Want wat had hij te verliezen? Na zijn dood vond men een stuk perkament dat Pascal in de voering van zijn kleding had genaaid. De tekst – een belijdenis – beschreef de religieuze ervaring die hij had gehad in wat hij 'De Nacht van Vuur' noemde. Sinds die gebeurtenis zocht hij de stilte op, ging hij vaker naar het klooster waar zijn zus woonde en bestudeerde hij intensief teksten van kerkvaders en de Bijbel.

Visser & Visser

Twee vissers van mensen, de predikanten Paul Visser (Noorderkerk Amsterdam) en Rob Visser (Protestantse Gemeente Vuren), ontmoeten bekende Nederlanders. Ze gaan in gesprek over geloven, de kerk en de samenleving.

Lezen met de ogen van een kind

De Bijbel liet ze haar hele leven links liggen. Tot ze op een dag besloot toch op zoek te gaan naar die ‘vergeten verhalen’. Dat leverde Inez van Oord, schrijver van *Rebible*, veel verrassingen op. “God verpakt als mens, dát is fascinerend!”

Toen mensen in haar omgeving hoorden dat ze de Bijbel ging lezen, reageerden ze onthutst. Wat moest ze met zo’n “ouderwets boek”? Maar Inez van Oord is ervan overtuigd dat de Bijbel een boek is voor alle tijden.

De oprichter van het succesvolle spirituele maandblad *Happinez* zegde de gereformeerd-synodale kerk van haar ouders al op jonge leeftijd vaarwel. Na jaren – en een spirituele zoektocht langs allerlei goeroes en religieuze geschriften – doet ze in haar boek *Rebible* de Bijbel weer open. Ze ging op ontdekkingstocht samen met haar broer Jos, theoloog en tv-presentator (zie kader). Ze spitten bijbelverhalen door, praatte >

Paul Visser:

'Ik zie God toch echt als iemand buiten mij'

de Bijbel – het boek dat in alle kerken open gaat?

Verrast

Het bijzondere van de Bijbel vond Inez dat ze elke keer weer verrast werd. De Bijbel is een ingewikkeld boek, leerde ze, misschien wel lastiger te doorgronden dan al die andere religieuze geschriften die ze gelezen heeft. Elke keer bleek er weer een extra laag in te zitten. "De toren van Babel bijvoorbeeld. Ik dacht dat ik de betekenis snapte: de mensen werkten samen aan een uitdagend project, ze wilden elkaar verstaan." Maar haar broer ontleedde het verhaal dan nog verder. "Ik was blij met zijn uitleg: 'Nee, ze bouwden zó hoog dat ze bijna zelf een god konden zijn.' Dat vergeleek hij met de actualiteit: 'Zo'n eenheid kan verkeerd uitpakken, dat kan levensgevaarlijk zijn. Je zou kunnen zeggen dat wij in een Babelcultuur leven, met mensen in torens die zichzelf groter maken dan nodig en zichzelf belangrijker voelen dan de ander. Dan is het alsof we de medemens niet meer zien.' Zo bijzonder, om daar samen op zo'n manier mee bezig te zijn." "Het is erg mooi", vindt Rob Visser, "hoe jullie in *Rebible* mensen aan het denken zetten over God en over de Bijbel. De vragen die jij stelt, zorgen ervoor dat ik sommige teksten met een frisse blik gelezen heb. Soms ontdekte ik een nieuwe lijn."

Oase

In deze tijd is het volgens Inez van Oord belangrijker dan ooit om te erkennen dat we als mensen lang niet alles kunnen weten. "We hebben het hier over een Intelligentie waar wij eigenlijk niets van begrijpen." "De ziekte van deze tijd", stelt ze, "is dat wij ons denken veel te belangrijk maken." Ze vertelt hoe ze met haar broer Jos naar de Schotse kloostergemeenschap in Iona ging. "In de kerk zei een vrouw alleen: 'Good morning'. Daarna bleef het stil. Je hoorde alleen het geschuifel van voeten, de wind rondom de oude kerk, verder niets. Na een tijdje begon ik te begrijpen: misschien is dit de preek, misschien zit het verhaal wel in de stilte." Vandaag de dag hebben mensen behoefte aan soortgelijke ervaringen die ruimte scheppen in hun hoofd, daar is ze van overtuigd. "We praten over God, proberen alles in woorden te vangen. Maar als je leert het intellectuele geen aandacht te geven, dan vóel je dat er een andere realiteit is. Dus ga God maar van binnenuit ervaren." Paul Visser verschilt weliswaar met haar van mening over wie God is, toch moet hij al luisterend denken aan een ervaring uit zijn jeugd. "Ik zocht God serieus, maar ik kon hem niet vinden. Toen ik tijdens een vakantie aan het bidden was, voelde ik ineens dat ik door alle bodems >

Inez van Oord

Geboren: 1958, Haamstede.
Gezin: een dochter.
Bekend als: oprichter van *Seasons*, een tijdschrift over buitenleven (1992), en het magazine *Happinez*, over zingeving, bewustwording en persoonlijke groei (2003). In 2016 kwam haar levenslessenboek uit, *Als jouw leven een cirkel is, waar sta je dan?* In 2018 publiceerde ze samen met haar broer Jos van Oord *Rebible. Ontdekking van vergeten verhalen*. Jos van Oord, tot voor kort predikant in de Protestantse Gemeente Baarn, is presentator van het tv-programma *Met hart en ziel*, over geloof, hoop en liefde in de Protestantse Kerk.

Inez van Oord:

'We hebben het hier over het bestverkochte verhaal ter wereld'

onvermoeibaar over de bedoeling van deze verhalen, en gingen op reis naar de Sinaï, naar Rome, naar Schotland. Zo ontdekte ze onverwachte kanten van de Bijbel. Dat er (bijna) geen heilige boontjes in voorkomen, bijvoorbeeld. Waarom Jezus' moeder een maagd was. En waarom het wonder van de vijf broden en twee vissen begint met een kind.

Nieuwsgierig

Broer en zus werden het niet altijd eens, maar "hij was niet de dominee die zei: zo zit het." Ook tijdens het gesprek met Paul en Rob Visser blijkt dat de uitgangspunten verschillen. Want Inez van Oord ziet God niet als persoon. "Noem het de Spirit, de Levenskracht, of God. Maar God is

alles wat je ziet. In alles en iedereen. Het bestaat niet dat er ergens daarbuiten iemand zweeft." De predikanten denken daar duidelijk anders over. "Voor jóú bestaat dat niet," reageert Paul Visser, "maar ik zie God toch echt als iemand buiten mij. Als ik dat niet zou geloven, zou ik vandaag nog ophouden om dominee te zijn." Ook Rob Visser gelooft dat God een "werkelijkheid buiten ons" is. "Een werkelijkheid waar we uit voortkomen en die ons altijd omringt, zelfs als deze wereld kapot gaat." Ze snapt het wel "als iemand God als persoon ervaart", zegt Inez. "Maar mij helpt het juist om dat níet te doen. Anders maakt het mij namelijk minder betrokken, het houdt mij weg van mijn verantwoordelijkheid. Als God iemand buiten mijzelf is, kan ik die de schuld geven, terwijl ik zelf vrijuit ga. Door God te ervaren als iets in mijzelf, kan ik daarmee een connectie maken." Ondanks hun verschillende kijk op God zijn de predikanten vooral nieuwsgierig. Hoe leest iemand die niets meer heeft met de kerk,

Paul Visser

Geboren: 1959, Epe.
Gemeenten: Aalburg, Harderwijk, Bergambacht, Den Haag, Amsterdam (Noorderkerk).

Rob Visser

Geboren: 1951, Den Haag.
Gemeenten: Deil/Enspijk, Holten, Apeldoorn, Amsterdam (stadsdominee, predikant De Binnenwaai, IJburg).
Emeritaat: januari 2018, sinds februari predikant in Vuren.

heen zakte. Al mijn zoek, al mijn bezig-zijn om vroom te worden, het stelde niets voor. Juist die leegte, dat benauwende tekort leidde tot een enorme bevrijding. Ik verloor mezelf en daardoor ervoer ik alleen nog erbarmen en liefde van de Andere zijde. Ik vond mezelf terug in Christus, zoals Paulus ergens treffend zegt.
 “Zo’n ervaring komt meestal niet vanzelf”, weet Inez. “Je moet jezelf trainen om open te staan voor die Levenskracht, voor God. Er kan van alles in de weg zitten.”
 “Onlangs las ik uit de profetie van Hosea”, herinnert Paul Visser zich. “Daarin gaat het over mensen die door al hun drukke bezigheden van God af waren geraakt. God zegt dan: ‘Ik voer jullie in de woestijn.’ Dat is de leegte waar ze door hun drukte in verzand waren geraakt. Uitgerekend dáár belooft Hij nabij te komen en te spreken tot hun hart.”

Inez: “Precies. En als dát het geheim is, dat de leegte een oase blijkt te zijn waarin we weer gevuld kunnen worden, dan zou het goed zijn als we meer leegte in ons leven zouden creëren.”

Fascinerend

Een voorkeur voor een van de bijbelverhalen heeft Inez van Oord niet. Je kunt ze ook niet los van elkaar lezen. “De verhalen uit het Oude Testament zijn groots en meeslepend. Daarna wordt Jezus geboren, een mens van vlees en bloed. Iemand waarmee je je kunt identificeren. Het Oude Testament dient als fundament voor het Nieuwe Testament. Het zijn als het ware lagen die op elkaar zijn gebouwd, net zoals een huis op een fundament is gebouwd.”
 Tijdens het schrijven aan *Rebible* raakte ze gefascineerd door Jezus: zijn leven laat precies zien wat ze

Rob Visser:

‘Door de kruisiging komen we dicht bij God’

bedoelt met ‘God in ons’. “God verpakt als mens, dat is toch een fascinerend verhaal?” De beide dominees realiseren zich dat het verhaal van Jezus voor sommige mensen absurd kan klinken – geboren uit een maagd, gekruisigd, weer opgestaan. “De kruisiging zou je zelfs kunnen beschouwen als mislukking. Dan zou je kunnen concluderen: de PR van Jezus was knudde”, zo leeft Rob Visser zich in. “Maar als dat niet was gebeurd, had niemand van Jezus gehoord”, zegt Inez van Oord stellig. “We hebben het hier wel over het bestverkochte verhaal ter wereld, hè. Dat noem ik niet bepaald slechte PR.” “Die ‘mislukking’ is de beste PR gebleken, ja”, beaamt Rob. “En God zij dank is het zo gegaan, want door de kruisiging komen we dicht bij God.”
 Ze heeft moeite met het kruis als symbool van het christendom. “In alle verhalen draait het om verdraagzaamheid en liefde, en dan kiest de kerk een logo dat te maken heeft met lijden. Dat is toch jammer?” “Nou, ik ben blij dat we geen weegschaal als symbool hebben”, antwoordt Paul Visser met een glimlach. “Het kruis is juist God ten voeten uit. Volmaakte

liefde en verdraagzaamheid. Je kunt God vertrappen, vernederen en zelfs vermoorden, maar Hij antwoordt met vergeving en vrede.”
 “Die liefde, die zie je als je niet gehinderd wordt door je denken, als je leert te kijken met de onbevangenheid van een kind”, vult Inez aan.

Kus

Ze zag het meest op tegen het verhaal over Judas. “Wat moest ik daarmee, met die verrader?” Toch verraste de Bijbel haar toen opnieuw. “Judas gaf Jezus een kus. Ik dacht: wat raar, waarom zou je iemand die je wilt verraden, een kus geven? En wat ook bijzonder is, Jezus verzette zich niet tegen Judas. Er was geen gevecht, geen ontkenning, geen afwijzing. Een mooi voorbeeld. Zodra je de strijd aangaat, wek je altijd tegengestelde energieën op. Je kunt het donkere uitdagen, niemand wordt daar beter van. Maar Judas werd niet uitgedaagd. Na die verraderlijke kus zei Jezus: ‘Vriend, ben je daarvoor gekomen?’ Ik vind dat een van de mooiste zinnen in de Bijbel. Waar ben je voor gekomen? Het is als een oproep, een herinnering: waar ben ik voor gekomen, voor het goed of het kwade? Dat kunnen we ons elke dag afvragen.”
 “Dat is het mooie aan de Bijbel”, vindt Paul Visser. “De verhalen zijn net zo echt en ruig als het leven zelf. Dat maakt dit Boek zo wáár!”

Win *Rebible*!

Bent u benieuwd wat Inez van Oord ontdekte toen ze de Bijbel las? Petrus verloot drie exemplaren van *Rebible*. *Ontdekking van vergeten verhalen* van Inez van Oord, uitgegeven bij Kosmos Uitgevers. Mail tot uiterlijk 23 september naar: petrus@protestantsekerk.nl. Of schrijf naar: Redactie Petrus, postbus 8504, 3503 RM Utrecht. Alleen de winnaars ontvangen bericht.

Soms kom je op onverwachte plaatsen geloof, hoop en liefde tegen. *Petrus*-redacteur Jelske de Kuiper viste deze pareltjes voor u op. Tips? Mail naar petrus@protestantsekerk.nl.

Expositie De iconen van Kees de Kort

In de *Kijkbijbel* springen de vissen op de vijfde scheppingsdag van de pagina. Je ziet en voelt dat de zee zich vult en je hoort de eerste vleugelslagen van de ooievaars. Dit is wat de krachtige, eenvoudige tekeningen van Kees de Kort doen. Grote kleurvlakken, weinig perspectief, en herkenbare personages die een duidelijk verhaal vertellen. Traditionele iconen hadden eeuwenlang diezelfde functie. Zulke iconen zijn nu samen met het werk van Kees de Kort te zien in het Ikonenmuseum. Het is voor het eerst dat de originele illustraties van De Kort aan een breed publiek worden getoond. De tentoonstelling, ontwikkeld in samenwerking met het Bijbels Museum, is t/m 26 oktober te zien in Kampen en reist daarna door naar Amsterdam.

» ikonemuseumkampen.nl

Event Groen geloven

Berichten over droogte en andere klimaatproblemen maken ons soms moedeloos. Toch is er hoop. Kerken en gelovigen kunnen bijdragen aan de zorg voor deze aarde. Hoe? Ontdek het tijdens 'Groen Geloven' op 5 oktober in het Dominicanenklooster in Zwolle. Dit evenement biedt een nieuwe kijk op de aarde als Gods schepping. Luister naar prikkelende speeches, maak tijdens de proeverij kennis met duurzame initiatieven, en ontmoet mensen die ook op zoek zijn naar een 'groene' levensstijl.

» groenkerken.nl/groengeloven

Essays Pijnlijk mooi

Lijden heeft niet echt een plek in onze samenleving. Maar wie om zich heen kijkt, weet dat niemand ontkomt aan verdriet. Ook in de kunst blijft lijden aanwezig, zeker in de christelijke kunst. Denk bijvoorbeeld aan het 'Erbarme dich' uit de Matthäus Passion van Bach of de kunstwerken van Charlotte Salomon over de Holocaust. De auteurs van *Pijnlijk mooi* schrijven over schoonheid en lijden in de christelijke kunst - en wat ze hebben geleerd over de functie van lijden in hun eigen leven. Samensteller Anne Marijke Spijkerboer is bijzonder hoogleraar religie en kunst aan de Rijksuniversiteit Groningen.

» skandalon.nl

Muziek Taizé in Nederland

'Bless the Lord, my soul', klinkt het plechtig vijfstemmig uit de luidsprekers in mijn woonkamer. Volgens frère Roger, de oprichter van de Taizé-gemeenschap, is het gezongen gebed een van de belangrijkste uitdrukkingen van het zoeken naar God. Ik ben nooit in Taizé geweest, maar de muziek maakt me altijd nieuwsgierig naar die bijzondere gemeenschap in de Bourgogne. Gelukkig kunt u de sobere kerkdiensten met meditatieve liederen ook in Nederland beleven. Organiseer een Taizé-avond in uw eigen kerk of zoek een Taizé-viering bij u in de buurt.

» taizeinnederland.nl en taize.fr/nl

Kinderboek Doopgeschenk

Eerlijk gezegd zie ik het niet vaak: een christelijk kinderboek dat zowel mooi geïllustreerd als mooi geschreven is. Voor *Neushoorn en narwal* maakte Marieke ten Berge prachtige tekeningen van bekende en minder bekende dieren, zoals reuzeninktvis, hop en papegaaiduiker. In de treffende teksten van Corien Oranje klinkt de verwondering over de schepping door. Er is ook een variant voor baby's: God heeft alles mooi gemaakt. Dit zigzagboekje is een mooi geschenk bij een doop. Aan de ene kant staat de schepping centraal: van lucht en zon via bloemen en vogels naar de grotere dieren en het kindje zelf. Aan de andere kant lees je het verhaal van de Psalmen. Zo is het boekje één vrolijk lint van zingen, spelen en dansen.

» marieketenberge.nl

Muziek Boetepsalmen

De componist Alfred Schnittke maakte voor zijn Boetepsalmen gebruik van verzen van een 16e-eeuwse monnik. Het zijn beslist geen opbeurende teksten, al had de schrijver niet de bedoeling om zijn lezers onder te dompelen in treurnis. In de muziek komt het verlangen naar troost en verlichting naar boven. Er zijn intieme momenten waarop de hemel zich lijkt te openen. De taal - de gezangen zijn in het Russisch - vormt hiervoor geen belemmering. Vocaal Ensemble MUSA voert dit 'magnum opus' van Schnittke uit op 12 oktober, in de Catharinakerk in Eindhoven.

» musa.nu

Internet MijnKerk

Predikant Sjoerd Muller vertelt tot in detail waarom het laatste seizoen van de tv-serie *Game of Thrones* wél goed was. En Janneke Plantinga deelt met de lezers hoe ze haar kinderen iets meegeeft van het geloof zonder dat zij structureel naar een traditionele kerk gaan. U ontmoet beiden op de website MijnKerk, waar dertigers en veertigers terecht kunnen voor vragen over geloof in het dagelijks leven. De site staat vol herkenbare blogs, video's en tips, ook voor mensen die zich niet meer goed thuisvoelen in een traditionele kerk. MijnKerk is een digitale pioniersplek van de Protestantse Kerk.

» mijnkerk.nl

Meer Petrus?

Ontdek de verhalen,
video's en podcasts op
petrus.protestantsekerk.nl

Vindplaats van
geloof, hoop en liefde

EEN CADEAU VOOR JEZELF OF OM WEG TE GEVEN!

**ZOMER-
KORTING**
nu voor de
helft*

van € 15,-
NU VOOR
€ 7,50

Hoogwaardige kaars

Hoogwaardige, grote kaars (25 cm) met logo van de Protestantse Kerk.

Set van 2 stuks in een doos.

Voor de ziel

Boekje met mooie teksten van 'gidsen' uit heden en verleden en passende afbeeldingen.

van € 6,95
NU VOOR
€ 3,50

Hartenkreten & Zielenroerselen

Boekje met citaten uit de Bijbel, uitspraken van mensen van nu, en gedicht- en liedteksten.

van € 4,-
NU VOOR
€ 2,-

* De actie geldt tot 1 oktober 2019.

Bestellen via protestantsekerk.nl/webwinkel,
e-mail bestellingen@protestantsekerk.nl of (030) 880 18 80.

Protestantse primeur

Tientallen protestanten vluchten aan het begin van de Reformatie voor vervolging door de Spaanse keizer. Ze vinden een toevluchtsoord in het tolerante stadje Gennep. Daar ontstaat de oudste protestantse gemeente van Nederland.

Het nu Limburgse stadje Gennep hoort in de zestiende eeuw bij het hertogdom Kleef. Het valt daardoor buiten het bereik van Karel V, die als keizer van het Heilige Roomse Rijk grote delen van het huidige Nederland in handen heeft. De Spaanse keizer wordt gevreesd door protestanten, want hij is erop gebrand hun 'ketterse' ideeën uit te roeien. Daarom vluchten in de loop van de zestiende eeuw steeds meer protestanten naar het tolerante hertogdom Kleef, waar vanaf 1539 hertog Willem V regeert. Hij staat sympathiek tegenover de protestanten.

Psalmen plus eucharistie

De overwegend katholieke bevolking in het stadje Gennep ontvangt de vluchtelingen gastvrij. De stedelingen bieden zelfs aan hun Sint-Martinuskerk te delen. Er worden oecumenische diensten gehouden waarin dominee en pastoor samen voorgaan, de aanwezigen samen psalmen zingen en iedereen die dat wil de eucharistie ontvangt. Pasgeborenen

worden afwisselend gedoopt door de priester en de dominee.

Vreedzame kerk

Als de vervolging verhevigt, vluchten nog eens duizenden protestanten naar het hertogdom. Tientallen sluiten zich aan bij hun geloofsgenoten in Gennep en het nabijgelegen stadje Goch. Al in 1571 wordt de Nederduitsch Hervormde Kerk in Gennep en Goch als officiële protestantse gemeente erkend door de synode in Emden. De katholieken en protestanten leven dan nog steeds vreedzaam naast elkaar. Terwijl op andere plekken protestanten een katholieke kerk afpakken om in gebruik te nemen, besluiten de protestanten in Gennep in 1650 om een eigen kerk te bouwen. In 1663 is het gebouw klaar. Daarmee is dit kerkje naast het stadhuis de oudste Nederlandse kerk die door protestanten is gebouwd.

De protestantse kerk in Gennep is tot half september elke zaterdag van 13.00 tot 17.00 uur te bezichtigen.

Lunch met korting

In lunchroom Xieje krijgt u 10 procent korting op de rekening op vertoon van deze *Petrus*. De lunchroom wordt gerund door mensen met een lichte verstandelijke beperking en is te vinden aan Zandstraat 8 in Gennep.

1539

Hertog Willem V regeert in hertogdom Kleef. Hij staat sympathiek tegenover de protestantse vluchtelingen.

1571

De Nederduitsch Hervormde Kerk in Gennep en Goch wordt erkend als officiële protestantse gemeente.

1650

De protestanten in Gennep besluiten om een eigen kerk te bouwen.

1663

De bouw van de Nederlandse hervormde kerk is voltooid.

1815

Gennep wordt onderdeel van het nieuw gestichte Koninkrijk der Nederlanden.

1928

2019

Tafelen

Een kopje koffie na de dienst, een kerkenraadsvergadering, een maaltijd voor de buurt, catechisatie met tieners ... Wat gebeurt er aan al die tafels in kerken in heel Nederland?

Voor de vrede

De zelfgebakken cake van de voorzitter wordt uitgebreid geprezen. Maar al snel gaat het gesprek in de werkgroep van de Vredesweek over andere thema's: vlaggen, voetbal en natuurlijk vrede. Peter Visser (75 jaar, tweede van links, kijkend in de camera) is niet van het type 'met een boekje in een hoekje'. Hij houdt meer van aanpakken: "Geloof is voor mij iets actiefs - doen wat je hand vindt om te doen. Dat kunnen allerlei klussen zijn, zoals de kerk schoonmaken en dat waar we nu mee bezig zijn: samen de Vredesweek organiseren."

Het Drentse dorpje Rolde kwam vorig jaar in het nieuws omdat er tijdens de Vredesweek honderden regenboogvlaggen wapperden. Het initiatief ging uit van de Jacobuskerk. "Het leverde veel reacties op", weet Peter nog. "Een jongen vroeg: 'Wat is vrede?' Wat oorlog was wist 'ie wel, maar vrede? Mooi om dan samen te kunnen praten over de betekenis van vrede."

'Wat oorlog was wist 'ie wel, maar vrede?'

Dit jaar zitten er mensen van binnen en buiten de kerk in de werkgroep. Peter: "We willen graag dat de Vredesweek iets wordt van de kerk én het dorp." Uiteraard is er een zondagse viering, maar er staat ook een vredesboom op de brink. Daar kunnen mensen hun wensen in hangen. "Samen met de schoolkinderen en hun ouders planten we die boom ter afsluiting van de week op het schoolplein."

Ook op de voetbalvereniging wordt gesproken over de betekenis van vrede: wat is vrede op het veld, hoe ga je daar met elkaar om? Maar de Vredesweek gaat verder dan gesprekken alleen. Een ontmoeting met de Afgaanse sportschooleigenaar, vorig jaar, is Peter het meest bijgebleven: "Hij hing de vlag meteen op, ruim voor de Vredesweek zelf. Later tijdens de vredesviering omhelsde hij mij. Zijn verhaal ken ik niet, maar duidelijk is dat hij het erg waardeerde en de waarde van vrede zelf had ervaren." 🐦

Tijdens de Nationale Vredesweek (21-29 september) vinden door het hele land diverse activiteiten plaats. Op zondag 22 september is de collecte van de Protestantse Kerk bestemd voor vredesactiviteiten in oorlogsgebieden. Zie ook vredesweek.nl en kerkinactie.nl/collecten.

Oud & jong

Twee generaties, samen in de kerk. In deze rubriek stellen een jongere en een oudere elkaar cruciale vragen. Het spel 'Tafelgesprekken' laat ze nadenken over thema's als God, het doel van je leven, toekomst en samenleving.

Evert: 'Ondanks mijn eigen weerstand ben ik blijven geloven'

Oud geloof, nieuw geloof

Werkt God door ons heen? Is er leven na de dood? Evert Ruiter (53) en Merle Maas (26) uit de Nieuwe Kerk in Utrecht leggen elkaar pittige vragen voor.

Ze hebben elkaar nog nooit gesproken, maar moeten meteen samen op de foto. Terwijl de fotograaf aanwijzingen geeft – “Ga maar even op straat staan, dan krijg ik de kerk er beter op ...” – tasten Evert Ruiter en Merle Maas elkaar alvast een beetje af. Hij woont in Maarssen, zij in Utrecht. Hij heeft drie zoons die net het huis uit zijn, zij is net getrouwd. “Je stelt wel veel vragen”, zegt Evert als ze samen de kerk in lopen. “Dat is mijn werk”, lacht Merle. “Als gezinsbegeleider moet je vooral veel luisteren en vragen stellen. Maar ik ben ook gewoon geïnteresseerd.”

Bijna-doodervaring

Wat er bijzonder is aan hun gemeente? Over alle onderwerpen kan in een open sfeer worden gesproken, vinden Evert en Merle allebei. Dat blijkt wel, als er binnen dertig kaartjes op tafel komen. Met daarop vragen als: ‘Wie is een voorbeeld voor jou?’ en ‘Kun je God kennen?’

Beiden mogen twee vragen uitzoeken die ze de ander willen stellen. Het is een tijdje stil, dan trapt Evert af. “Ik heb een kaartje gepakt met de vraag: ‘Is er leven na de dood?’ Heb jij

daar ideeën bij?” Merle: “Ja, ik geloof zeker dat de hemel bestaat. Maar hoe die eruitziet? Het zal er feest zijn, denk ik.”

“Ik geloof ook dat de hemel onze bestemming is”, reageert Evert. “Dat komt omdat ik iemand ken die een bijna-doodervaring heeft gehad. Ze vertelde dat er dansende mensen waren en dat ze bij Jezus op schoot zat. Dat verhaal heeft heel veel indruk op me gemaakt.”

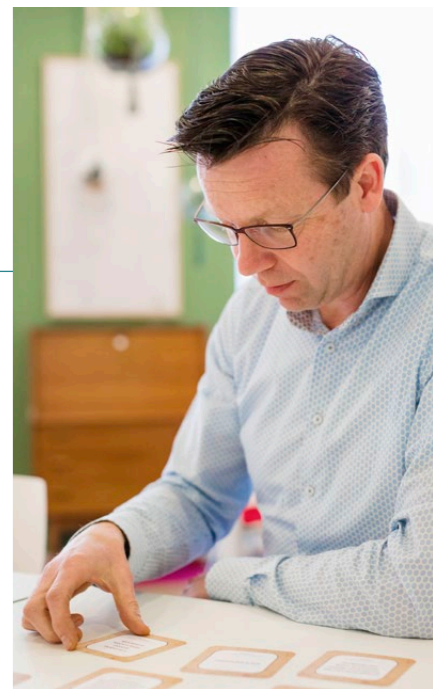
“Wat mooi”, zegt Merle. “Ik ben pas op mijn zeventiende tot geloof gekomen en dat had ook te maken met een bijna-doodervaring, die van mijn beste vriendin. Bijzonder dat jij ook iemand kent die zo iets heeft meegemaakt.”

Jaloezie

Het sluit aan op een van haar vragen: “Is er een situatie geweest waarin je het gevoel had: er moet meer zijn?” Evert aarzelt even. “Ik ben opgegroeid in een christelijk gezin en eigenlijk heb ik mijn hele leven al in God geloofd.”

Evert en Merle

Evert Ruiter (53) en Merle Maas (26) zijn beiden lid van de Nieuwe Kerk in Utrecht. Evert woont in Maarssen en is directeur after-sales bij een autobedrijf, Merle woont in Utrecht en is gezinsbegeleider bij Timon.

*Merle: 'De dagen dat ik God
ervaar, zijn mijn betere dagen'*

“Daar kan ik een soort jaloezie bij voelen”, reageert Merle. “Dat je het geloof van jongs af aan hebt meegekregen, alle bijbelverhalen hebt gehoord, hebt geleerd hoe je moet bidden.”

“Nou, ik vond het anders echt een last, als kind”, zegt Evert. “Ik groeide op in een traditionele omgeving en ik was jaloers op vriendjes die niet geloofden, want die hoefden zich aan veel minder regels te houden. Als puber heb ik me wel behoorlijk verzet.”

“En toch geloof je nu”, zegt Merle. “Heb je dat dan toch niet van je ouders meegekregen?”

“Nee, je gaat niet geloven door je opvoeding”, antwoordt Evert gedeceerd. “Ik ervaar het als een geschenk dat ik ondanks mijn eigen

weerstand ben blijven geloven. Ik kan niet precies uitleggen waarom, maar als ik 's nachts wakker lig, weet ik: Hij is er.”

Vervelende vent

Merle heeft nog een andere vraag. “Wat vind je van de gedachte dat God in jou is en door jou werkt?” Evert is even stil, hij speelt met de kaartjes in zijn hand. “Bij die vraag moet ik aan het verhaal van Jona denken, dat is mijn lievelingsverhaal. Jona is eigenlijk een enorm vervelende vent die eerst wegvlucht voor Gods opdracht. Vervolgens komt hij in de maag van een grote vis terecht, wordt hij gered en doet hij God een belofte. Maar dan raffelt hij zijn opdracht alsnog af: hij gaat maar een deel van Nineve in en gaat vervolgens op de berg zitten kijken wat er gebeurt! Blijkbaar gebruikt God lastige mensen. En Hij doet denk ik ook iets met mij, al begrijp ik niet precies hoe dat werkt.”

“Hoe zou jij die vraag beantwoorden?”

vervolgt hij. Merle: “De dagen dat ik ervaar dat God in mij is, zijn mijn betere dagen. Niet dat er dan niks ergs kan gebeuren, maar het is altijd beter als Hij erbij is, waar ik ook doorheen ga.”

“Jij komt natuurlijk in behoorlijk donkere situaties”, zegt Evert. “Ga je elk gesprek in met de wetenschap: ik heb God bij me?” “Ja,” antwoordt Merle. “In de wetenschap: Hij zorgt voor mij, Hij zorgt ook voor dit gezin, en ik mag dit gezin bij Hem brengen. Soms moet ik een heftige boodschap overbrengen en ga ik er met lood in mijn schoenen heen. Dan vraag ik God om erbij te zijn. En soms gaat een gesprek dan wonderbaarlijk goed. Dan staat een gezin bijvoorbeeld helemaal achter de keuzes die gemaakt moeten worden. Daar zie ik de hand van God in.” Evert is onder de indruk. “Wat mooi, daar kan ik van leren. Zo bewust met God leven hoort misschien wel bij nieuw geloof.”

*Ook samen in gesprek? Bestel het
kaartspel 'Tafelgesprekken' voor € 19,80 via
protestantsekerk.nl/webwinkel.* 🐦

Tekst: Jeditia Harthoorn | Foto: Leonard Walpot

“Geloven
stopt wat mij
betreft niet bij
de grens.”

Je komt als geroepen.

Ben jij goed in je vak en verbreed je graag je eigen horizon? Kom dan eens praten bij de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland. Wij zijn een organisatie waar je de kans krijgt om je vleugels uit te slaan. Of dat nu is in relatiebeheer in het buitenland finance of communicatie. Wil jij net als wij van betekenis zijn voor de kerk? Je komt als geroepen. Kijk voor meer informatie en vacatures op werkvoordekerk.nl

**Protestantse
Kerk**

Vindplaats van
geloof, hoop en liefde

Steunpilaar

In elke kerk zijn ze er: de mensen zonder wie de gemeente niet lijkt te draaien. De vrijwilliger die in duizend-en-een commissies zit bijvoorbeeld, de organist die wekelijks de sterren van de hemel speelt, de koster die het gebouw op z'n duimpje kent. In deze rubriek staan zij centraal.

Simon Corbijn zit nog lang niet stil

Zending in Zeeland

'Zending is nu veel meer wederzijds: we leren van elkaar'

Ook al is hij 94 jaar oud, Simon Corbijn piekert er niet over om de voorzittershamer over te dragen. Al 68 jaar is hij de drijvende kracht achter het zendingswerk van de Protestantse Gemeente Oostkapelle. "Het is onze opdracht om de boodschap van het heil door te geven."

"Hoe wil je het doen?" vraagt Simon Corbijn, terwijl hij zijn stoel aanschuift. "Ga jij vragen stellen? Anders heb ik wel wat punten genoteerd." Voor hem ligt een A4'tje vol namen en jaartallen. 'Een leven met zending', staat bovenaan het papier, in krullerige letters. De Zeeuwse landbouwer, geboren in 1925, is al bijna zeventig jaar actief betrokken bij de commissie voor zending, werelddiaconaat en ontwikkelingssamenwerking (ZWO) in Oostkapelle. Vanaf 1973 was hij bovendien voorzitter en later ook secretaris van de klassicale ZWO-commissie, waarvan hij in maart afscheid nam.

Schoolplaat

Zijn verhaal begint bij zijn jeugd. "Als kind mocht ik halve centen sparen voor de zending. Twee keer per jaar

brachten mijn broer en ik die naar de penningmeester van de zendingscommissie van de gereformeerde kerk. Die schreef de opbrengst dan in het kasboek, met onze namen erbij. Dat vonden we prachtig!" Ook op school is er aandacht voor de zending. "In de hoogste klas hing een plaat aan de muur met >

Om geld in te zamelen voor Rwanda, verkoopt de ZWO-commissie zelfgebakken wafels.

INDIË

een afbeelding van een maïsplantage in Indië. De maïsplanten waren zo hoog dat de mannetjes die ertussen liepen, heel klein leken. Als ik naar die plaat keek, dacht ik altijd: ik hoop dat ik daar nooit heen hoef.” Jaren later komt hij toch in Indië terecht, als militair. “Ik was opgevoed met de gedachte dat niet-blanke mensen geen christenen waren. Maar toen ik een tijdje in Indië was, kwam ik samen met Indische mensen in de kerk terecht en gingen we met elkaar aan het avondmaal. Dat was heel bijzonder. Maar een groot deel van de mensen in Indië was moslim. Daarom groeide bij mij het gevoel: hier zouden we nog meer aan zending moeten doen, de

heilsboodschap doorgeven.” Als hij weer in Nederland is, wordt hij gevraagd om penningmeester van de zendingscommissie te worden. Corbijn aarzelt niet en grijpt de kans met beide handen aan. Het is dan 1951.

Grote schok

Het penningmeesterschap is de start van een decennialange betrokkenheid bij de zendingscommissie. Er verandert in de loop van de tijd wel het een en ander. Zo verschuift de focus van het Zeeuwse zendingswerk van het voormalige Indië naar Afrika. In de jaren daarna worden meerdere

predikanten, jeugdwerkers en zelfs bouwkundigen naar Rwanda uitgezonden. Corbijn: “In 1986 mocht onze eigen gemeente twee jeugdwerkers uitzenden, dat was wel een eer. Er was in die jaren een Rwanda-commissie die door middel van brieven contact met het gezin onderhield. Als de kinderen jarig waren, stuurden we een cadeautje.” Ook in de kerkdienst is regelmatig aandacht voor Rwanda. Met een sponsortocht wordt in 1992 een flink bedrag ingezameld om de kerk in het stadje Rubengera te voorzien van een geluidsinstallatie. “Rwanda was voor ons zó

RWANDA

bekend, het was echt een schok toen we in 1994 hoorden van de genocide daar”, vervolgt Corbijn. “Het gezin dat wij hadden uitgezonden was inmiddels weer in Nederland, maar onze andere zendingsmensen werden onmiddellijk teruggeroepen. 800.000 slachtoffers, dat is ongekend.” En hij herhaalt: “Ongekend.” “Enige tijd later was een predikant uit Rwanda in Nederland te gast. Hij was als enige van zijn gezin ontkomen aan het geweld. Zijn kinderen en zijn vrouw waren allemaal vermoord. En toch zei hij: ik heb een

‘Als kind spaarde ik al halve centen’

taak in mijn land en een taak voor mijn kerk. Daarom kwam hij ons zijn verhaal vertellen.” Nog steeds voelt Corbijn zich erg betrokken bij Rwanda. “Het land van de duizend heuvels. Als Rwanda genoemd wordt, doet dat altijd iets met me.”

Zendingsmiddag

Simon Corbijn is in die jaren niet alleen voorzitter van de plaatselijke zendingscommissie, maar vanaf 1974 ook van de classicale werkgroep zending. Die bestaat uit afgevaardigden van alle gemeenten binnen de classis Walcheren.

De werkgroep organiseert elk jaar een zendingsmiddag, waarvoor een zendingwerker met verlof wordt uitgenodigd om wat te vertellen. De middagen zijn zo’n succes dat in 1977 voor het eerst een missionaire werkdag voor de hele provincie Zeeland wordt georganiseerd. Ook dat slaat aan. Ondertussen peilt Corbijn regelmatig of zijn voorzitterschap nog steeds gewenst is. “De officiële termijn was eigenlijk maar vier jaar. Af en toe vroeg ik de commissieleden of ze het nog wel goed vonden dat ik steeds maar bleef. Ze zeiden elke keer van wel, dus op een gegeven moment ben ik maar gestopt met vragen.”

Volle toewijding

Ook als Corbijn de tachtig is gepasseerd, blijft hij met volle toewijding betrokken bij zowel de classicale als de plaatselijke ZWO-commissie - zoals de zendingscommissie inmiddels heet. Hij speelt een belangrijke rol bij het opzetten van de actie ‘Zeeland voor Pakistan’, waarbij kerken in de hele provincie geld inzamelen voor projecten in Pakistan. Daarnaast verschijnen in Oostkapelle maandelijks stukjes van hem in het kerkblad. Hij licht projecten toe tijdens de kerkdienst – “ideaal dat je tegenwoordig dingen via de beamer kunt laten zien” – én de ZWO-commissie organiseert jaarlijks een voorjaars- en najaarszendingszondag.

En dan wordt er ook nog geld ingezameld in het dorp, met acties als het bakken van wafels. Terugblikkend ziet Corbijn dat het zendingswerk in de loop van de tijd behoorlijk van karakter is veranderd. “De relatie is nu veel meer wederzijds. Mensen in Afrika geloven de Bijbel van A tot Z, terwijl wij weleens vraagtekens zetten. Het is goed om met elkaar in gesprek te gaan en van elkaar te leren. Spreken over ‘de nikkertjes in Afrika’, zoals in mijn jeugd, kan écht niet meer.”

Heil doorgeven

Afgelopen maart nam de oudgediende dan toch afscheid van de classicale ZWO-commissie. Hij moet het nog een beetje verwerken. “Ik heb gevraagd of ik de ingekomen stukken nog mag krijgen, zodat ik een beetje op de hoogte kan blijven van de projecten. Maar ik heb daar natuurlijk niets meer in te brengen.” Inmiddels heeft hij alle punten op zijn A4’tje gehad. “Ik wil nog wel graag wat voorlezen”, zegt hij dan, terwijl hij een paar andere vellen papier pakt. Hij schraapt zijn keel en draagt vervolgens de laatste drie alinea’s voor van zijn afscheidstoespraak. Om te besluiten met: “Het is onze opdracht om de boodschap van het heil door te geven. Wat een voorrecht om aan die opdracht mee te mogen werken!”

HET GOEDE LEVEN

OOK ZIN IN HET GOEDE LEVEN?

Vanaf 28 augustus zijn wij live. Ga naar hetgoedeleven.nl en lees inspirerende artikelen over zingeving, samenleving, duurzaamheid en democratie.

ZINGEVING
SAMENLEVING
DUURZAAMHEID
DEMOCRATIE

Hartelijke groet,
Ruth Peetoom

Uitgever

Pionieren met migranten

In een overvol bootje

Preken over vluchtelingen in een setting waar veel vluchtelingen zijn. Dat is spannend. Toch waag ik het erop. In de preek vertel ik het verhaal van een Eritrese man, in het diepst van de ellende, in een overvol bootje, midden op de Middellandse Zee. Hij hield het alleen uit door tot God te bidden, zijn ogen stijf dichtgeknepen. “Maar sommigen sprongen overboord”, zei hij. “Ze hielden het niet meer uit,

Roerloos zit ze daar, ze is weer terug op zee

zo erg was het.” De statistieken komen ook langs in de preek: het aantal doden op de vluchtroute via de zee neemt nog steeds toe. En zo ga ik verder, over God en het lijden.

Na de preek keuzen de meesten gezellig, op weg naar de koffie. Eén iemand blijft zitten. Een jonge Eritrese vrouw. Haar blik is leeg. Ze merkt niet wat er om haar heen gebeurt. Midden in een rij lege stoelen zit ze daar. Roerloos. Ik kan het raden, ze is weer terug op zee. Ik ga naast haar zitten.

Bijna monotoon begint ze te praten. “Het bootje. Zoveel mensen. Niemand kon liggen, we konden nauwelijks bewegen. Het hoofd van mijn vriendin was tegen mijn schouder. Ze was uitgeput en uitgedroogd. Ze stierf tegen mij aan. Ik heb haar lichaam vastgehouden, ik wilde haar niet in zee gooien. Twee dagen heb ik zo gezeten. In Italië heb ik haar aan land gedragen.”

Ze praat verder, eindelijk in staat iets van het trauma te benoemen. Ik kan alleen maar luisteren. Als een vreemd mens in een vreemd land. Toch vertelt ze door. Een klacht tegen de mensheid, een schreeuw naar God.

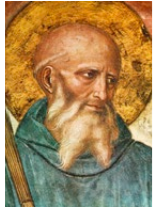
Het raakt me dat ze dit doet. Soms gaat er van alles mis in de kerk. Maar hier wordt opeens iets anders zichtbaar. De kerk is ook de plek waar je over cultuur- en taalgrenzen heen broeder en zuster bent. Je mag elkaars schreeuw en klacht samen aanhoren en bij God brengen. En daarin zit het begin van hoop en troost.

Esther

Zou Petrus zich ook een pionier hebben gevoeld toen hij tijdens zijn zendingsreizen in aanraking kwam met nieuwe mensen en nieuwe culturen? Esther van Schie voelt zich dat in elk geval wel. Ze is predikant voor het landelijk werk onder migranten, zie geloofsinburgering.nl. Ook is ze voorganger van een jonge, internationale gemeenschap in Gouda.

Meer weten over pionieren? Kijk op lerenpionieren.nl.

Benedictus van Nursia (480-547)

leefde in een onrustige tijd vol oorlogen en volksverhuizingen. Hij schreef in de 6e eeuw een aantal revolutionaire leefregels voor zijn kloostergemeenschap. Deze 'Regel van Benedictus' had ook buiten de kloosters veel invloed. Hij stelde bijvoorbeeld dat gemeenschappelijk leven alleen mogelijk is door het delen van alle bezittingen. Andere kernpunten zijn het werken voor de gemeenschap, dagelijks gebed en spirituele verdieping.

De bekendste aanbeveling van Benedictus, 'ora et labora' (bid en werk), hield in dat iedereen zich moest inzetten om te werken en te bidden. Dat was in die tijd een doorbraak, want de adel en de geestelijkheid werkten niet. Het ochtendgebed op deze pagina's komt uit het schema dat Benedictus opstelde als hulpmiddel voor het bidden.

Genadige en heilige
God en Vader
geef ons wijsheid
om U te ontdekken
verstand om U te begrijpen
volharding om U te zoeken
geduld om op U te wachten
ogen om U te zien
een hart dat zich in
stilte op U richt
een **leven dat U verkondigt**
door de kracht van de Geest
van Jezus Christus onze Heer.

Amen

Gebed van Benedictus

Kerkgangers komen en gaan. Wat beweegt mensen om zich aan te sluiten bij een protestantse gemeente of juist bewust afscheid te nemen?

Mensen dienen is God dienen

Reinier Vermeij (38)

'Het geloof geeft me de moed om voor mezelf op te komen'

Erin

'God is mijn steun in de rug'

"Ik ben gedoopt omdat mijn opa dat graag wilde, maar we gingen nooit naar de kerk. En de godsdienstles op school zei me niets. Maar na mijn scheiding dacht ik: wat moet ik met mijn leven? Ik begon naar EO-programma's te kijken en zocht op internet naar een kerk in mijn woonplaats.

Het eerste contact met de kerk was op een zondagmiddag. Er kwamen gelijk mensen op me af, het viel op dat ik er was. Dat was fijn. En eigenlijk voelde alles goed. Ik besloot de zondag erna weer te gaan. En nu ben ik kerkganger en noem ik mezelf christen. Ik kan dat amper bevatten en knijp mezelf soms in mijn arm: is het echt zo?

Ik ben ermee opgegroeid dat het gaat om hard werken en carrière maken. Maar Jezus leert iets heel anders. En dat is zo mooi! Ik word juist gelukkig van de verbondenheid met anderen.

Na mijn scheiding heb ik aan mezelf gewerkt. Dat gaf meer zelfvertrouwen. Door het geloof heb ik nu het gevoel dat ik er mag zijn zoals ik ben, ook met mijn zwakke kanten. Het geeft me de moed om voor mezelf op te komen en dingen te zeggen die ik belangrijk vind.

Ik heb het gevoel dat ik wel iets terug moet doen. Er komt een moment dat ik anderen ga vertellen wat het geloof voor mij heeft gedaan. En wat het ook voor hén zou kunnen betekenen.

Ik zocht verbinding met anderen. Ik vond een plek waar ik elke zondag naartoe wil. En het gevoel dat God mijn steun in de rug is. Het heeft me rust gebracht."

Reinier was op 21 maart 2019 te zien in Met hart en ziel. In dit tv-programma ziet u elke donderdagmiddag om 16.10 uur op NPO2 verhalen van geloof, hoop en liefde uit de Protestantse Kerk. U kunt de uitzending terugkijken op kro-ncrv.nl/methartenziel.

Tekst: Janet van Dijk | Foto: Leonard Walpot

'Ik heb last van de matheid'

"Ik heb een redelijk strenge opvoeding gehad. De kerk was het middelpunt en bepaalde alles. Maar het ging er niet altijd even vriendelijk aan toe. Het menselijke was in mijn beleving vaak ondergeschikt aan de kerkorde. Na een ruzie stichtten mijn vader en opa een nieuwe kerk, dat zegt genoeg. Ik kon dat niet rijmen met wat ik in de Bijbel las, waar staat: 'Maar als de liefde er niet is ...' Door mijn vrouw, toen nog mijn vriendin, dook ik even in het rooms-katholieke geloof. Maar ook daar ervoer ik dat procedures heersen over het menselijke. Het evangelie gaat toch over de liefde van God?"

Toen ik trouwde, verliet ik de Gereformeerde Bond. Ik ben nu 'gewoon hervormd', maar ook hier vind ik niet wat ik zoek: beleving, warmte, God loven en aanbidden, samen de vreugde van het avondmaal vieren. En ik bots met hoe mijn kerk haar doel omschrijft: in stand houden van wat ze heeft. Naar mijn mening is de kerk daarmee een achterhaald instituut. Maar ze heeft dat zelf nog niet door.

Volgens mij is het doel van de kerk: anderen christen maken, vertellen van de liefde van God. Ik probeer dat zelf ook, ik trek op met een groep tieners uit mijn kerk. We volgen een programma van Youth for Christ. Niet in het kerkgebouw, maar in een moderne omgeving. Dat geeft veel voldoening. Ik ben enthousiast over mijn geloof en daarin redelijk fanatiek. Daarom heb ik waarschijnlijk last van de matheid die ik in mijn kerk ervaar.

Al ga ik niet meer naar de kerk waar ik bij hoor en noem ik mezelf een kerkverlater, ik heb me niet laten uitschrijven. Ik heb daar wel honderd keer over nagedacht. Mijn verstand zegt: niet doen. Mijn hart zegt: de kerk heeft mij niets meer te brengen."

Erin

Klaas Koops (62)

'De kerk is naar mijn mening een achterhaald instituut'

Tekst: Janet van Dijk | Foto: Leonard Walpot

Petrus

vertelt

VERHALEN VAN GELOOF, HOOP EN LIEFDE
Mooie, bijzondere en ontroerende verhalen,
verteld door de mensen die ze meemaakten

Kom op 24 oktober naar Petrus Vertelt
in Rotterdam. Meld u gratis aan via
www.petrusvertelt.nl

Protestantse
Kerk

PASTORAAL
DIAGONAAL
CENTRUM

de Herberg

rust, verdieping,
herstel, perspectief

PDC de Herberg in Oosterbeek is een pleisterplaats voor mensen die thuis vastlopen. Een druk gezin, zorg dragen voor verschillende generaties, vastlopen op het werk, burn-out klachten, relatieproblematiek.... Wat kan het goed zijn om er een paar weken helemaal tussenuit te gaan en liefdevolle aandacht en pastorale begeleiding te ontvangen. Ons aanbod bestaat uit een herstelprogramma, kom-op-adem dagen en retraite.

www.pdcdeherberg.nl 026 33 42 225

Evangelisch
College

Deeltijdopleidingen,
cursussen en toerusting
voor volwassenen

ETS
**BIJBEL-
CURSUS**

- God beter leren kennen en groeien in geloof
- Leer de Bijbel lezen, begrijpen en toepassen
- Aangeboden op **55 cursuslocaties**
- 1 zaterdag of 2 avonden per maand les

Bezoek in september een proefles!

► www.evangelisch-college.nl/ETS

Doe-het-zelf

Knutsel een kaartje

**NIEUWE
RUBRIEK**

NODIG:

- EEN SET DUBBELE KAARTEN (MET ENVELOP)
- WASHI-TAPE
- (METALLIC) BRUSH PENS

ZO MAAKT U DE KAARTEN:

- 1 SCHRIJF MET DE BRUSH PENS IN SIERLIJKE LETTERS EEN MOOIE TEKST OP DE VOORKANT
- 2 DIT KAN EEN BIJBELTEKST OF EEN KORT GEDICHT ZIJN, MAAR OOK EEN TEKST ALS: 'EEN KAARTJE VOOR U', 'VEEL STERKTE' OF 'U BENT NIET ALLEEN'.
- 3 AAN DE BINNENKANT SCHRIJFT U UW EIGEN PERSOONLIJKE BOODSCHAP.
- 4

Naar wie gaat úw kaartje?

Een ziek gemeentelid, een jarige buurvrouw, een vriendin die worstelt met depressie: er zijn allerlei redenen voor een kaartje. In de Week tegen Eenzaamheid – van 1 t/m 8 oktober – kunt u in het bijzonder denken aan mensen die (soms in stilte) kampen met eenzaamheid. De week wordt georganiseerd door de Nationale Coalitie tegen Eenzaamheid, waar ook de Raad van Kerken bij aangesloten is.

» eentegeneenzaamheid.nl

VERSIER DE KAART MET VERSCHILLENDE KLEUREN WASHI-TAPE.

Op twee wielen langs Drentse kerken

In het hart van Drenthe lijkt het soms alsof de tijd heeft stilgestaan. Janet van Dijk fietst van Eext via Gieten naar Gieterveen, door voormalig veenlandschap en langs oude kerken.

Het is een prachtige dag als ik de kerkenfietstocht Eext-Gieten-Gieterveen maak. In fietsprovincie nummer 1: Drenthe. De zon schijnt, het is nog uitbundig groen en de schapen liggen lodderig in de schaduw. De route gaat door stille dorpen en over rustige wegen. Eext, aan het begin van de tocht, is een dorp met wel zeven brinken. Misschien lijkt het daarom wel alsof je hier het verleden binnen fietst.

Open Monumentendag

De kerken van Gieten en Gieterveen zijn open tijdens Open Monumentendag, dit jaar op zaterdag 14 en zondag 15 september. Een goede gelegenheid om de fietstocht te combineren met een bezoekje aan de kerken.

» openmonumentendag.nl

Brinkdorpen (of esdorpen) zoals Eext ontstonden in de hoge middeleeuwen. Ze zijn in grote delen van het land te vinden op de overgang van droge zandgronden naar natte weidegebieden.

Het startpunt is de hervormde kerk aan de Kloosterstraat 2. Het is een zogeheten 'zaalkerk' (zie kader), die niet meer gebruikt wordt voor de kerkdienst. Eind 2011 werd dit kerkje overgedragen aan de stichting Het Drentse Landschap. De kerkgemeente heeft zich aangesloten bij de Jacobskerk in Rolde. De geschiedenis van het kerkje gaat terug tot 1841. Eext viel tot die tijd kerkelijk gezien onder Anloo. Maar met een eigen kerkgebouw hoefden de inwoners van Eext niet meer zo ver te reizen naar de kerk. En bovendien kon het dorp zich zo onderscheiden. In die tijd, de 19e eeuw, kregen de afscheidingsbewegingen in Drenthe nogal wat aanhang, vooral in dorpen die geen eigen kerkgebouw hadden. Met meer eigen dorpskerken hoopte de Hervormde Kerk haar leden te behouden.

Deze kerk is in 1991 aangewezen als rijksmonument. Ze wordt nu gebruikt voor festiviteiten, concerten, films en vergaderingen. De Stichting Oude Drentse Kerken (SODK), de huidige eigenaar, onderhoudt de kerk. Deze stichting werd in 2003 opgericht door Het Drentse Landschap. Ze zet zich in voor het behoud van de boegbeelden van de Drentse cultuurgeschiedenis.

Routebeschrijving

Tijdens de tocht volgt u grotendeels de fietsknooppunten (zie kader), maar nog niet op de route van Eext naar Gieten. U start met de rug naar het kerkje van Eext. Eerst even linksaf en dan meteen weer rechts, de Kerkstraat. Daarna neemt u het eerste straatje rechts, het Fabrieksstraatje. Op de kruising met het restaurant gaat u rechtsaf. Deze weg blijft u volgen. De Hoofdweg wordt de Gieterstraat. Volg nu de richtingaanwijzers naar Gieten. Na de tunnel gaat u op de weg rechtsaf. Aan het einde van deze weg, de Eexterweg, steekt u de kruising over richting de Dorpskerk van Gieten, op de hoek Brink/Schoolstraat. >

Zaalkerk en kerkzaal

Een zaalkerk is een rechthoekig kerkgebouw dat maar één 'schip' heeft: de kerkzaal is één grote ruimte. Veel oude protestantse kerken zijn uitgevoerd als zaalkerk. Niet zo gek, want de preek stond altijd centraal in de protestantse eredienst: het was dus belangrijk dat de dominee goed zichtbaar was. Ook veel moderne kerken zijn gebouwd als zaalkerk.

Via knooppunten

Het grootste deel van deze route loopt langs fietsknooppunten. Ze staan aangegeven op de routebeschrijving 'Eext-Gieten-Gieterveen', die u kunt downloaden op de site van Het Drentse Landschap (zie de link). Let goed op de bordjes met de groene cijfers. Ze zitten aan lantaarnpalen, verkeersborden of aan lage paaltjes in de berm. Als u bij een kruising geen bordje ziet, ga dan gewoon rechtdoor. Naast deze kerkenfietsocht heeft de Stichting Oude Drentse Kerken in deze omgeving nog meer fietstochten uitgezet, met lengtes van 20 en 30 km. U vindt alle routes onderaan de webpagina drentslandschap.nl/objecten/oude-drentse-kerken.

Eext en Gieten liggen dicht bij elkaar. De Dorpskerk van Gieten staat midden in het dorp, aan de Brink. Ze is gebouwd in 1849. De toren is ouder en stamt uit 1804. Sinds 1965 is het een rijksmonument. De inventaris is bijzonder, met een preekstoel uit de 17e eeuw, een smeedijzeren doopbekken uit de 18e eeuw en een offerblok uit 1785. De klokken in de toren zijn nog ouder, uit 1520 en 1565. Op zaterdag om 16 uur luidt een van die twee klokken. "Dominee hef de preek klaar", zeggen de Gieters dan.

De Protestantse Gemeente Gieten kerkt de ene week in de Dorpskerk en de andere week in de Bethlehemkerk, een paar honderd meter verderop in de Schoolstraat.

Routebeschrijving

Met de rug naar de kerk gaat u rechts om de hoek de Schoolstraat in. Deze weg blijft u rechtdoor volgen. De Schoolstraat wordt Bonnen. Na autobedrijf Feijen (aan de rechterhand) gaat u linksaf, de Hondsrugweg. Na 300 m. gaat u op het fietspad rechtsaf, De Bonne. Hierna volgt u knooppunt 03, vervolgens 04 en 15 (zie kader).

Net na Gieten begint het echte buitengebied. Het glooit hier heel licht. Vroeger was dit een veenlandschap, nu is hier overwegend akkerbouw. De tocht gaat tussen de akkers door, echt een prachtig stuk. Vlak voor Veenhof is het even opletten geblazen. De route gaat

naar links waar je het niet verwacht. Maar dit uitstapje wilt u niet missen. Iets verderop gaat u weer naar rechts. Een onverwacht 'ommetje'. Het is dan nog maar een paar kilometer naar Gieterveen, waar 't Kleine Kerkje staat. Dit kerkje, ook een zaalkerk, is gebouwd in 1924 en is het eerste eigendom van de SODK.

De stichting kreeg het als geschenk van de Vereniging Vrijzinnig Hervormden Gieterveen, in 2004. Die vereniging ging op in de Samen-op-Weggemeente. Het lokale beheer is in handen van een stichting die concerten, markten en exposities in en om het kerkje organiseert. Zo blijft het kerkje behouden als beeldbepalend element in het dorp.

In Gieterveen bent u op ruim de helft van de route. De rest van de route heeft dezelfde landelijke sfeer. De vele namen met 'veen' die u onderweg tegenkomt, verwijzen terug naar de tijd dat het hier nog een veenlandschap was. De buurtschappen Gieterzandvoort en Eexterzandvoort danken hun naam hoogstwaarschijnlijk aan het feit dat ze zijn gelegen aan een 'zandvoort', een droge weg door drassig (veen)land.

Routebeschrijving

Vanaf 't Kleine Kerkje in Gieterveen fietst u linksaf. U neemt de eerste weg rechts, Herenweg Zuid. Bij de stuw neemt u het fietspad rechtsaf. Hierna volgt u knooppunt 26 en vervolgens knooppunt 47, dat niet ver weg

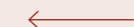
is. Bij knooppunt 47 blijft u de weg rechtdoor volgen. Aan het einde van de weg gaat u linksaf richting Eext. Verderop gaat u rechtsaf onder een tunneltje door. U blijft de weg rechtdoor volgen. Op de kruising bij het restaurant gaat u rechtdoor, het Fabrieksstraatje. Aan het einde ziet u links weer de hervormde kerk van Eext, waar de fietstocht begon. ♡

Koffie onderweg

- **Eext**, vlakbij het startpunt van de route, Hoofdstraat 20: hotel-restaurant De Rustende Jager. Open dinsdag t/m zondag, tijdens vakanties en feestdagen ook op maandag.
- **Gieten**, Oude Groningerweg 1 (zijstraat van Brink): hotel-restaurant 't Zwanemeer. Open maandag van 16.00 tot 20.00 uur, woensdag t/m zondag van 12.00 tot 14.30 uur, dinsdag gesloten.
- **Gieterveen**, tegenover 't Kleine Kerkje: café De Driesprong, elke dag open vanaf 10.00 uur, woensdag gesloten.

Gratis kamperen bij Appie in Groningen

Het hart van kweker Appie Wijma uit Opende breekt bij het idee dat er kinderen zijn die nooit op vakantie kunnen. Daarom begon hij een camping waar je voor nop kunt overnachten.

De gratis kampeers worden aangedragen door diaconieën. Zo weet Appie zeker dat er mensen komen die het echt nodig hebben.

Bijna iedereen in de omgeving kent Appie. Zo komt hij vanzelf aan spullen: van een compleet rioleringsysteem tot borden en van vier safaritenten tot leesboeken. Ook de kerken in de omgeving helpen Appie door zijn project te steunen, financieel of met spullen.

Appie maakte acht kampeerplekken. Vier zijn er bedoeld voor mensen die door financiële of andere problemen nooit op vakantie kunnen. Ze hoeven er niks voor te betalen, zo nodig kunnen ze zelfs gratis eten. Voor de andere vier plekken moet wel iets worden betaald. "Ik wil niet dat het een 'armencamping' wordt, het moet zo gewoon mogelijk zijn", zegt Appie.

Ook op vakantie?

Kent u iemand uit uw buurt die graag op vakantie zou willen maar dat niet kan? Of dacht u na het lezen van deze pagina's: 'Dit gaat over mij'? Appie verwelkomt u graag op zijn camping, maar wil wel dat de reservering verloopt via een diaken. Die kan bellen naar tel. 06 - 57 30 19 45.

Camping Opende in cijfers

2019

Geopend

0,5 hectare

8, waarvan 4 gratis plekken

Max. 48 per week

Van Pinksteren tot de herfstvakantie

Een taartje na de dienst

Petrus kookt – nou ja, bakt – deze keer een cheesecake met blauwe bessen voor u. Om te delen tijdens Startzondag of Kerkproeverij. Of gewoon zomaar ...

Bereiding

- 1 Bekleed de bodem van de springvorm met bakpapier. Stop de biscuits in de keukenmachine en maal ze fijn. Smelt de boter in een steelpan en meng door de koekkrumels. Verdeel het mengsel met een lepel over de bodem van de springvorm en druk aan met de bolle kant van de lepel.
- 2 Verwarm de oven voor op 180 °C. Meng de roomkaas met de kwark en de suiker. Voeg de eieren een voor een toe en blijf kloppen totdat de suiker is opgelost. Rasp de helft van de limoenschil, pers de limoen uit en voeg de rasp, het sap en de bessen toe aan het kwarkmengsel. Roer door elkaar en schep in de springvorm.
- 3 Bak de taart in ongeveer 50 minuten, in het midden van de oven. Draai de temperatuur dan terug naar 100 °C en laat de taart er nog 15 minuten in staan. Controleer of de taart stevig is door er zacht op te drukken. Laat hem zo nodig nog een paar minuten in de uitgeschakelde oven staan.

- 4 Laat de taart buiten de oven 1 uur afkoelen en zet hem daarna in de koelkast. Eventueel garneren met wat bessen. Als hij afgedekt bewaard blijft in de koelkast, is de taart ongeveer drie dagen lekker.

Taartenwedstrijd in de kerk

Tijdens Kerkproeverij nodigen plaatselijke kerken mensen van buiten uit om eens een kijkje te komen nemen. Bij de Protestantse Gemeente Mijnsheerenland nemen ze deze proeverij wel heel letterlijk. Afgelopen jaar hield de kerk een taartenbakwedstrijd en ook dit jaar duiken gemeenteleden de keuken in.

“We vragen gemeenteleden om mensen uit te nodigen, bijvoorbeeld een buurman of een familielid dat niet zo vaak meer komt”, zegt Reinier Kegel, missionair ouderling van de gemeente. “Wij zorgen dan voor een toegankelijke dienst. Het muziekteam begeleidt bijvoorbeeld een aantal liederen.”

De missionaire werkgroep had de taartenbakwedstrijd – mét prijzen – bedacht om Kerkproeverij nog gezelliger te maken. En dat is gelukt: heel veel mensen bleven vorig jaar napraten. “Zelfs een paar gasten hadden een taart gemaakt, heel bijzonder.” Reinier lacht: “We hadden een stuk of twintig taarten, maar die krijgen we makkelijk op.”

Voor zijn gemeente is Kerkproeverij in de eerste plaats bedoeld als kennismaking. “We willen niet persé nieuwe leden werven, maar mensen vooral over de drempel helpen. En vaak levert het leuke gesprekken op. ‘Toch wel fijn om hier weer te zijn’, horen we bijvoorbeeld van mensen die al lang niet meer in de kerk geweest zijn. Dat is ook motiverend voor gemeenteleden zelf. Iedereen doet moeite om iemand mee te nemen. Het leeft echt in onze gemeente.”

Kerkproeverij is dit jaar op 28 en 29 september, zie kerkproeverij.nl.

Bekijk op petrus.protestantsekerk.nl hoe Erik van Pijkeren, de kok van Petrus, in gesprek gaat over Kerkproeverij in Mijnsheerenland.

Bosbessen-cheesecake

(ca. 10 punten)

Ingrediënten:

150 g volkorenbiscuits
70 g boter
100 g suiker
400 g roomkaas
200 g volle kwark
3 eieren
1 limoen
200 g blauwe bessen

Verder nodig:

springvorm
(22 cm doorsnee)
bakpapier
keukenmachine*

* De keukenmachine wordt gebruikt om de biscuits te verkrumelen. Geen keukenmachine in huis? Stop de biscuits dan in een (brood)zak en verkrumel ze met de hand en/of de deegroller.

De 5 sola's

Kent u ze, de vijf sola's? Na de Reformatie werd de geloofsleer van de protestanten samengevat in vijf stellingen. In elke *Petrus* vertelt iemand wat de vijf sola's voor hem of haar betekenen.

'Mijn vader bleef positief staan tegenover het Duitse volk'

'Als je alles verklaart, is er geen geloof meer'

Verhalen van verzoening en verbinding, die trof Jan Denkers (63) aan in de nalatenschap van zijn vader Herman. Deze predikant verleende tijdens de oorlog pastorale zorg aan Nederlandse dwangarbeiders in Duitsland. Later zette hij zich in voor verzoening. Zoon Jan maakte er een boek over.

Sola fide - alleen door geloof

"Ik ben een gelovig mens. Als je alles weet en verklaart, is er geen geloof meer. Ik maak momenten mee waarvan ik zeg: dat kan geen toeval zijn, dit is iets van God. Voor het boek dat ik over mijn vader schreef, bezocht ik een Duits dorpje waar hij in de oorlog een paar dagen verbleef. Sta ik daar voor de dorpspastorie, komt de predikant naar buiten. 'Zoekt u iets?' vroeg hij. Ik legde uit wat ik deed en hij nodigde me binnen. Ik heb twee uur met hem zitten praten en hij zei later: 'Uw boek moet ook in het Duits vertaald worden!' Dat is ook gebeurd, zonder hem was dat nooit gelukt. Wonderlijk dat het zo liep, denk ik dan."

Sola gratia - alleen door genade

"In mijn studententijd heb ik het erg moeilijk gehad. Het was de periode dat mijn ouders uit elkaar gingen. Ik ben dankbaar dat ik toch mijn diploma gehaald heb. Dat kwam mede door de mensen die ik om mij heen had. Dat was genade. Ook op andere momenten in mijn leven zie ik, terugkijkend, Gods genade. Als baby kreeg ik kinkhoest. En op mijn

vierde sneed het glas van een dichtslaaende deur mijn polsslagader door. Dat ik die dingen overleefd heb, zie ik als een wonder. Mijn doopnamen zijn Johannes Cornelis. Johannes betekent: God zij genadig. Dat lijkt een anker in mijn leven.

Mijn vader was goed in vergeven, hij bleef positief staan tegenover het Duitse volk. Hij heeft eens een groep uitgenodigd voor een bezoek. Dat eindigde met een verzoenende bijeenkomst in de Liberaal Joodse Synagoge in Amsterdam, met rabbijn Soetendorp. Die gaf alle leden van de groep een hand. Een van hen was de dochter van een nazi. Zelf wilde ze niets meer met haar ouders te maken hebben. Maar die handdruk van Soetendorp ervoer ze als vergeving voor wat haar vader deed. Daarna zocht ze ook weer contact met haar ouders. Ik vind dat zo ontroerend."

Sola scriptura - alleen door de Schrift

"De laatste tijd lees ik weer wat vaker in de Bijbel. Niet dagelijks hoor. Ik heb hier *Het verhaal gaat ...* van Nico ter Linden. Dat komt dicht bij mij. De gelijkenissen van Jezus spreken me erg aan. >

In mijn kerk kom ik soms mensen tegen die de Bijbel erg letterlijk nemen. Dan zeg ik weleens: 'Hij is geschreven door mensen, hoor!' God wilde iets met ons en wij hebben dat opgeschreven. Komt de Bijbel echt bij God vandaan, of is het een weergave van het gevoel dat iemand had?

Laatst sprak ik iemand die mijn vader had gekend. Hij herinnerde zich dat mijn vader de vraag kreeg: is het nu allemaal wel waar, dominee? Bestaat God echt? Mijn vader, die zelf ook twijfels kende, zei toen: als het níét waar zou zijn, zou je Hem dan toch niet

'Als het níét waar zou zijn, zou je Hem dan toch niet volgen in zijn voorbeeld?'

volgen in zijn voorbeeld? Dat vond ik een mooi antwoord."

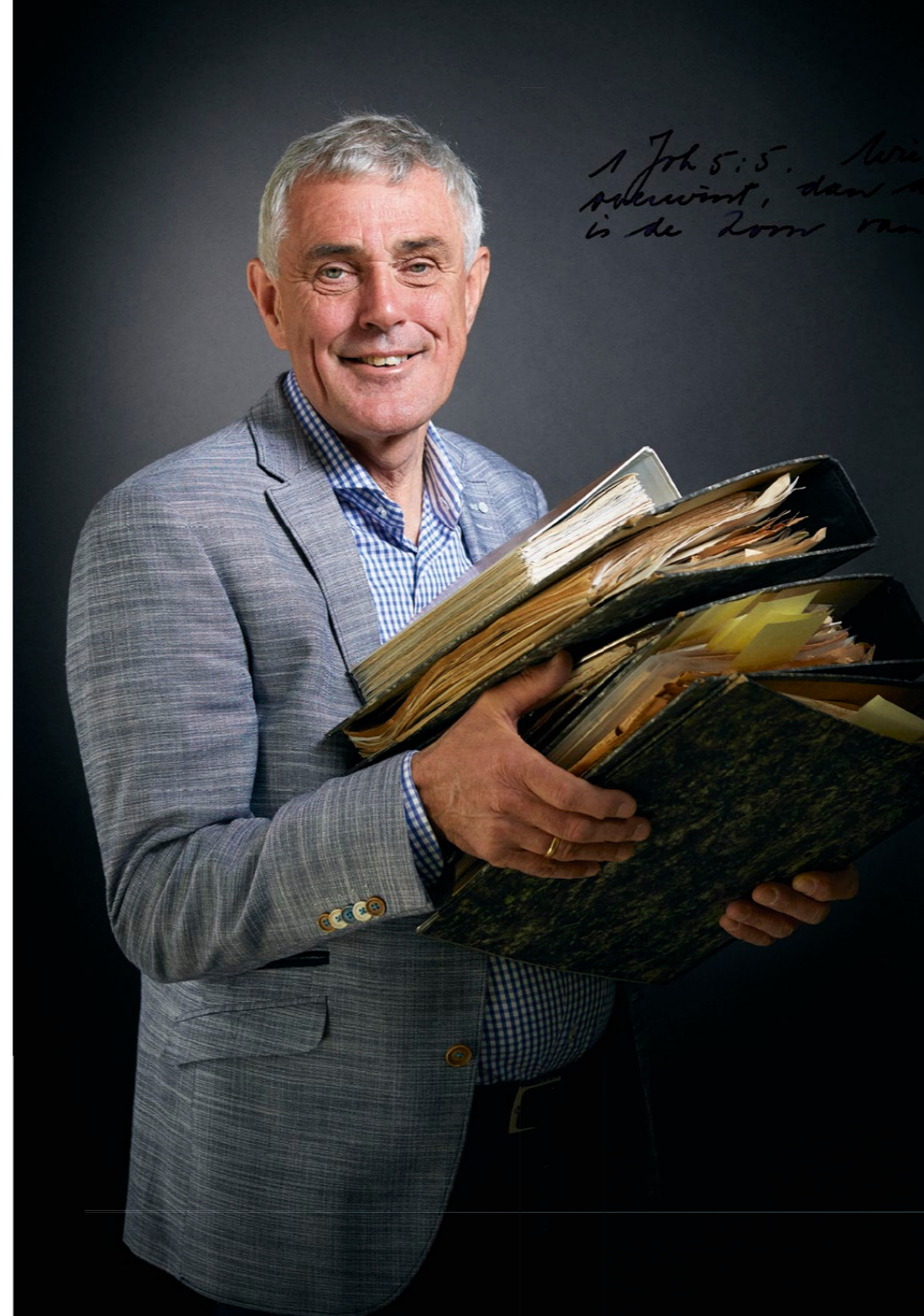
Solus Christus -alleen Christus

"Tijdens een bombardement zat mijn vader een keer in een schuilkelder, samen met anderen. Het ging zwaar tekeer, vertelde een vriend van hem later aan mij. Iedereen was doodsbang. Plotseling hoorde hij mijn vader zeggen: 'Der Herr ist auch da.' Jezus is er ook nu, bedoelde hij. En onmiddellijk keerde de rust weer. De mensen beleefden dat als een wonder.

Jezus herstelde de relatie tussen mensen en God. Het verhaal van Goede Vrijdag en Pasen vind ik heel bijzonder. De opstanding is een teken van de verbinding die er is tussen God en ons. Die opstanding, daar denkt Nico ter Linden wel anders over, dat klopt. Maar er zijn meerdere getuigen en kruisiging kwam in die tijd vaker voor, blijkt uit andere bronnen. Ik geloof gewoon in die gebeurtenissen. Als ik het moeilijk heb, zeker als er conflicten spelen, vraag ik me af wat Jezus zou doen. Een vroegere Amerikaanse collega van me droeg zo'n armbandje met 'What would Jesus do' erop. Die vraag inspireert mij nog steeds. Hij zorgt ervoor dat ik niet meteen oordeel of scherp reageer."

Soli Deo gloria -alle eer aan God

"Als ik naar de natuur kijk, zie ik allemaal wonderen waarvoor ik God dank. Er zijn ook natuurlijke verklaringen voor, maar voor mij is Gods hand daar aan het werk. Net als bij de geboorte van een kind. Voor het boek over mijn vader sprak ik veel mensen die echt lyrisch over hem waren. Terwijl hij juist kritisch was op zichzelf. Hij heeft me wel wat verteld over de periode in Duitsland, maar hij was er bescheiden over.

1 Jh 5:5. Wie is het, die de wereld overwint, dan die gelooft, dat Jesus Christus is de Zoon van God.

Wie is Jan Denkers?

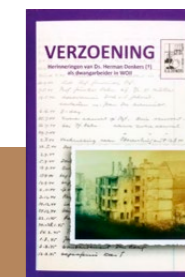
Jan Denkers (63) publiceerde het boek *Verzoening*, met herinneringen van zijn vader, ds. Herman Albertus Denkers (1922-2000). Die kwam tijdens de Tweede Wereldoorlog als dwangarbeider terecht in Stuttgart. Hij was door de Hervormde Kerk aangesteld als geestelijk verzorger voor andere Nederlandse dwangarbeiders, ook al was hij nog maar aankomend student theologie.

Jan Denkers is gepensioneerd ict-professional, voorzitter van de protestantse gemeente in Almere en ouderling in de protestantse geloofsgemeenschap Goede Rede in Almere-Haven.

Of hij zich nu echt opgeofferd heeft door naar Duitsland te gaan, kan ik moeilijk beoordelen. Hij had kunnen onderduiken, maar hij zag het als zijn plicht om daar als aankomend predikant geestelijke bijstand te verlenen. Zijn moed en vertrouwen hebben mij geraakt. Daar herken ik mezelf ook in: ik heb altijd een groot vertrouwen gehad in de goede afloop van dingen die mij overkwamen. Ik zie God als de grote Herder die ook voor mij zorgt." 🙏

Win!

Petrus verloot vijf exemplaren van het boek *Verzoening*. Mail of schrijf uiterlijk 23 september naar: petrus@protestantsekerk.nl, redactie *Petrus*, postbus 8504, 3503 RM Utrecht. Alleen de winnaars ontvangen bericht. Niet gewonnen? U kunt het boek bestellen via denksaam.nl/verzoening.

Ik geloof

Kinderen en jongeren vertellen open en eerlijk over hun zoektocht naar God.

'Ik heb ervaren dat je door het donker moet'

Dat suffe geloof kon Dante van As (18) uit het Brabantse Nieuwendijk ooit gestolen worden. Zijn 'looks' vond hij veel belangrijker. Maar hij ontdekte dat je soms de diepte in moet.

"Er is best een lange periode geweest dat ik mijn geloof kwijt was. Aan het begin van mijn middelbare school wilde ik er goed uitzien en stoer doen. Het geloof vond ik suffe onzin, maar ik moest wel mee naar de kerk."

Breken

"Ik luisterde naar rapper Lil Peep en zijn gedachten over het leven en de dood. Hij stierf aan een overdosis. De woorden die zijn moeder uitsprak bij zijn begrafenis hebben me echt geraakt: *'The heart breaks and breaks and lives by breaking. It is necessary to go through dark and deeper dark and not to turn.'* Zo heb ik dat ook ervaren met geloven.

'Jezus zoekt juist de onderkant van de samenleving op'

Dat God er voor mij persoonlijk is, ervaar ik vaak in kleine dingen. Ik moest het in mijn propedeuse echt hebben van de allerlaatste toetsen. Toen ik ze allebei haalde wist ik: dat heb ik niet alleen geflikt."

Straatcultuur

"Ik zit in mijn tweede jaar pedagogiek en begeleid in mijn stage tieners en hun ouders bij de jeugdopleiding van PSV. Volgend jaar mag ik stagelopen bij jongeren tussen de 13 en 21 jaar die in detentie of in de verslavingszorg zitten.

Ik hoop dat ik er voldoening uit haal om jongeren te helpen die in een negatieve spiraal zitten en er zonder hulp niet weten uit te komen. Het lijkt me een uitdaging om met licht ontvlambare mensen te werken.

Ik zie het als roeping om jongeren te helpen. Het is me niet in het oor gefluisterd, maar ik geloof wel dat ik door God gestuurd ben om die kant op te gaan. Je ziet dat Jezus ook juist de 'onderkant' van de samenleving opzoekt. Delinquenten komen vaak uit de straatcultuur. Je kunt je bijna niet voorstellen hoe het daar is."

Doorschemeren

"In mijn vriendengroep gelooft eigenlijk niemand, sommigen zijn randkerkelijk. Ze weten allemaal dat ik christen ben. Het is niet zo dat het ter sprake komt, maar in mijn handelen laat ik het geloof doorschemeren. Zo heeft onze vriendengroep op een gegeven moment een vriend afgeschreven die ons liet vallen toen hij een vriendin kreeg. Ik kies er dan bewust voor om dat niet te doen. Toen zijn relatie uitging, kon ik er voor hem zijn."

Bestel gratis!

Meer geloofsverhalen van jongeren en kinderen leest u in *Ik ben geliefd*. In deze uitgave van Jong Protestant staan ook tips voor een goed gesprek. Bestel het gratis via jop.nl/geliefd.

Iedereen heeft vragen over geloven en over de kerk. In deze rubriek kunt u uw vraag voorleggen aan andere lezers.

Niet uit onszelf

"Onze kinderen zijn tot ons verdriet rond hun zeventiende allemaal afgehaakt van kerk en geloof. De jongste twee zetten tegenwoordig nog weleens spontaan een christelijk kinderliedje in, maar de oudste gelooft echt niet dat God bestaat en heeft daar allerlei wetenschappelijke 'bewijzen' voor. We zijn nu op het punt gekomen dat we niet uit onszelf over geloof beginnen, al gaan we de gesprekken uiteraard niet uit de weg. Het is voor ons een kleine troost te zien dat onze kinderen wel de normen en waarden uit hun christelijke opvoeding hanteren. Zeker de oudste gaat ver als het gaat om rentmeesterschap. We hopen en bidden dat God ze aanraakt."

- Ineke, moeder van drie

Mijn net volwassen kinderen gaan niet meer naar de kerk. Hoe kan ik hierover in gesprek gaan?

- Marian*, moeder van twee kinderen

Afwachten

"We hebben een goede band met onze kinderen en we hopen dat dat zo blijft. Maar als we iets over het geloof zeggen, gaan ze er niet op in. Ik denk dat we geduld moeten hebben. Naarmate ze ouder worden, wordt het makkelijker om over wezenlijke onderwerpen te praten."

- Annemarie,
moeder van twee

Aanknopingspunten

"Mijn oudste dochter gelooft niet meer. Als ze bij ons is, zitten we altijd in spanning: praten we erover of niet? We beginnen er niet te vaak over, maar zoeken wel naar aanknopingspunten. Laatst hadden we plotseling een goed gesprek naar aanleiding van The Passion, die op tv werd uitgezonden."

- Roelof, vader van twee

*De echte namen zijn bij de redactie bekend.

Volgende keer:

Ik ben doordeweeks altijd druk. In de kerk kom ik tot rust, maar ik merk dat mijn gedachten makkelijk afdwalen tijdens de preek. Dat vind ik jammer, want ik zou er wel graag meer van willen leren. Wat kan ik hieraan doen?

Herkent u dit en wilt u delen hoe u hiermee omgaat?

Stuur uw reactie (max. 100 woorden) uiterlijk 1 september naar petrus@protestantsekerk.nl.

Ook een vraag? Mail die in maximaal 100 woorden naar petrus@protestantsekerk.nl. De redactie behoudt zich het recht voor om vragen en antwoorden in te korten en te selecteren.

Muziekagenda

Ook een bijzonder muzikaal evenement in uw kerk? Geef het door via petrus@protestantsekerk.nl. Niet alle concerten kunnen worden opgenomen, de redactie maakt een selectie.

September 2019

7 september 17:00 uur
Grote Kerk, 's Hertogenbosch
'Ich hatte viel Bekümmernis' (BWV 21), Bach Collegium.

15 september 10:30 uur
Maranathakerk, Den Haag
Cantatedienst 'Christus, der ist mein Leben' (BWV 95), Haags barokorkest Musica Poetica met zangers.

21 september 20:30 uur
Nicolaaskerk, Oost-Vlieland
Pianokwartetten van Beethoven, Van Swieten Society.

22 september 17:00 uur
Hooglandse Kerk, Leiden
Evensong met Leidse Cantorij.

27 september 20:30 uur
Sint-Martinuskerk, Ferwert
Orgelconcert Everhard Zwart.

Oktober 2019

5 oktober 20:00 uur
Estrado, Harderwijk
Damascus: *Niet Van Deze Wereld-tour*, zingenindekerk.nl.

26 oktober 20:00 uur
De Neushoorn, Leeuwarden
Damascus: *Niet Van Deze Wereld-tour*, zingenindekerk.nl.

26 oktober 20:00 uur
Goede Herderkerk, Grootegast
Messiah de Musical, gospelkoor El Shaddai, zingenindekerk.nl.

November 2019

1 november, 20:00 uur
Sint-Janskerk, Gouda
Opera voor inloophuis Domino, Gouds Symfonie Orkest met Anitra Jellema.

2 november 20:00 uur
Jacobijkerk, Utrecht
Springlevend, nieuwe Nederlandse kerkmuziek, Sweelinck Cantorij en kamerkoor Cantiago.

15 november 20:00 uur
Sint-Joriskerk, Amersfoort
Koren van Martin Mans en Ria van den Noort, korenindekerk.nl.

24 november 15:00 uur
Hervormde Kerk, Venhuizen
Orgelconcert Willeke Smits.

'Ik viel voor de prachtige melodie'

Hoe hard hij als kind ook oefende op het harmonium, volgens zijn muziekleraar zou hij er nooit echt goed in worden. Gelukkig kan Jelis Roodbeen (77), lid van de Protestantse Gemeente Rheden, wel zingen. "Ik ben inmiddels vaak de opa in de koren waarin ik zing", zegt hij lachend. "Maar ze zeggen dat het qua stem nog prima kan." In april zong hij in het koor van 'The Passion in Concert', in Ahoy in Rotterdam.

Ook in de kerk laat Jelis van zich horen. Lied 1005 uit het *Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk* roert hem het meest: 'Longing for light, we wait in darkness', dat ook in het Nederlands te zingen is. "Het is atypisch qua melodie,

Geen kerk zonder muziek. Welk lied zingen mensen graag in de kerk?

niet zo gedragen als veel andere kerkliederen. Ik lees het als een hartstochtelijke bede om gerechtigheid. Het lied verzandt niet in algemeenheden, maar is heel concreet. Ik viel eerst voor de prachtige melodie, maar als de tekst dan ook nog zoveel zegt ... Dit lied is een topper." 🐦

Meezingen?

Volgend jaar hoopt Jelis mee te zingen in 'Matthäus aan de Maas', de *Matthäus Passion met het grootste koor van Nederland*. Ook meedoen? Kijk op portal.eo.nl/mattheus-passion.

Over de Muur

Brieven of voorzichtige bezoeken, veel meer contact was er vaak niet met kerken achter het IJzeren Gordijn. Tot de val van de Berlijnse Muur, dertig jaar geleden. Drie vrijwilligers over hun warme banden met christenen in het voormalige Oostblok.

Erik Lankman

Leeftijd: 45 jaar

Woonplaats: Balk

Lid van de werkgroep van de Protestantse Gemeente Balk, die contacten onderhoudt met partnergemeente Oderberg in Oost-Duitsland

“Het contact met onze partnergemeente Oderberg begon vanuit een vredesgroep in onze kerk. In 1979 stuurde die de eerste brief naar het Evangelische Pfarramt Oderberg in Oost-Duitsland, vlak bij de Poolse grens. Best spannend voor de Oderbergers: als de Stasi de brief zou openen, konden zij last krijgen. Maar er kwam een brief terug, het begin van nu al veertig jaar partnerschap. Eind april hadden we ons jubileumweekend hier in Balk.

In 1981 gingen vijf leden van onze vredesgroep voor het eerst met de trein naar Oderberg. Sinds de val van de Muur vinden ook tegenbezoeken plaats. De ontmoetingen hebben altijd een thema waarover we met elkaar in gesprek gaan. Toen er enkele jaren geleden nog een gastgezin werd gezocht, meldden mijn vrouw en ik ons aan. Ik vergeet nooit de diepe gesprekken die we tijdens het eerste weekend hadden met deze min of meer vreemden. Over dingen die ertoe doen in het leven, over hoe je in de wereld wilt staan.

De groepen verjongen aan beide kanten, elk jaar komen er nieuwe gezichten bij. Partnerschap is vriendschap geworden, er is zelfs een huwelijk uit voortgekomen. Dit gemeentecontact is het ‘kerk in de wereld’-zijn dat Jezus van ons vraagt. Het leeft echt in onze gemeente. In elke dienst wordt de Oderberg-kaars aangestoken als teken van partnerschap.” >

Ada van Arkel

Leeftijd: 64 jaar

Woonplaats: Huissen

Lid van de commissie Brandenburg van de Protestantse Gemeente Huissen, die contacten onderhoudt met de Evangelische Auferstehungsgemeinde Brandenburg in Oost-Duitsland.

“In 1985 reisden we voor een eerste kennismaking naar Brandenburg. Wij gaven de gemeente daar een blik over de muur, op basis van ons gedeelde geloof én onze gelijkheid. Na 1985 gingen we er ieder jaar met een groep van zo'n twaalf mensen naartoe voor persoonlijke ontmoeting, samenzijn en goede gespreksavonden. In de DDR-tijd kostte een bezoek veel voorbereiding: we moesten een

visum aanvragen, ons melden bij de vreemdelingenpolitie en we kregen een uitgebreide grenscontrole. We waren ook verplicht om iedere dag 25 West-Duitse mark om te wisselen voor Oost-Duitse. Dat bedrag gaven we aan de Brandenburgse kerk. Na de Wende is er een jaarlijkse uitwisseling ontstaan waarin de ontmoeting en het gesprek over actuele onderwerpen nog steeds centraal staan. Ook de jeugd heeft jarenlang een uitwisseling gehad. Ieder jaar sturen we elkaar een adventsbrief en op een van de adventszondagen is er een dienst met een gemeenschappelijke liturgie. Bij een jubileumviering in Brandenburg zijn we er altijd bij. In hun kerktuin staat een grote lindeboom die wij cadeau gedaan hebben. Een zichtbaar teken van ons contact! Waarom ik nog steeds betrokken ben? Vanwege het contact met medechristenen in een ander land en onder andere omstandigheden. Geloof bindt ons samen!”

Aletta Alkema

Leeftijd: 74 jaar

Woonplaats: Houten

Was jarenlang lid van de commissie Plauen van de Protestantse Gemeente Houten, die contacten onderhoudt met partnergemeente Plauen in Oost-Duitsland

“In 1990 gingen mijn man Anton en ik voor het eerst naar Plauen. We hielden van avontuur en gingen, zonder adres, op zoek naar een vriend van de predikant uit onze woonplaats Houten. Met alleen een korte beschrijving van deze man – ook een predikant – viel dat nog niet mee. Plauen bleek een heel grote stad. Maar in de tweede kerk die we bezochten,

herkenden ze de man. Ons bezoek werd de start van een jarenlange fijne uitwisseling met deze gemeente. In Houten werd de ‘Plauencommissie’ opgericht. Een bus vol Oost-Duitsers kwam op bezoek, we namen hen mee naar Haarlem en de Keukenhof en aten haring op het strand. Aan gastgezinnen was nooit gebrek. Zelfs onze koren traden over en weer op. We waren ook bij de opening van hun nieuwe kerkgebouw.

Ik ben niet kerkelijk opgevoed, maar door de warme contacten met de mensen in Plauen kwam ik tot geloof. De manier waarop de mensen daar hun geloof beleven, raakte me diep. In 1994 ben ik gedoopt. De kerkelijke band is er nu niet meer, maar wij hebben nog steeds vrienden in Plauen. Als we hen bezoeken, gaan we op zondag naar hun kerk. Ik mocht zelfs in de dienst, in het Duits, een getuigenis afleggen. Heel bijzonder!”

Op ontdekkingstocht door de Bijbel

Bijbellezen met migranten

Op de multiculturele bijbelkring in Maurik lezen mensen van soms wel zeven verschillende nationaliteiten samen uit de Bijbel. Dominee Simon de Kam: "Het is prachtig om rond een open Bijbel elkaars cultuur te leren kennen. Afrikaanse christenen bijvoorbeeld zijn gewend om eerst samen te bidden voordat je aan elkaar vraagt hoe het gaat. Van een Arabische christen heb ik geleerd om met meer respect en ritueel met de Bijbel-als-boek om te gaan. Je leert op een nieuwe manier naar bekende verhalen kijken. Iemand uit Iran die ooit zelf albasten kruikjes had gemaakt, vertelde eens hoe ingewikkeld zo'n productieproces is en hoe extreem kostbaar nardusolie is. Ik lees nooit meer over Jezus' zalving zonder daaraan te denken. De kring bestaat vooral uit naar elkaar luisteren en van elkaar leren. Heel verrijkend."

» protestantsekerk.nl/migrantenkerken

Bijbelkringen zijn er in allerlei vormen. *Petrus* ging op bezoek bij drie gemeenten om te kijken hoe gemeenteleden samen de Bijbel lezen.

In één jaar de Bijbel door

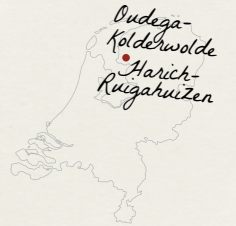
In Heusden lezen gemeenteleden in veertien maanden tijd de hele Bijbel. Het rooster dat dominee Frans Willem Verbaas heeft gemaakt, komt neer op dagelijks vier pagina's thuis lezen. Eén keer per maand komt de kring bij elkaar om 120 pagina's te bespreken. Ds. Verbaas: "Natuurlijk heb je het dan over de grote lijnen. Maar dat is juist zo verrijkend aan deze manier: je krijgt overzicht, ontdekt verbanden. De hele Bijbel doorlezen vraagt doorzettingsvermogen. Met sommige stukken kun je niet uit de voeten. Het is ook spannend – en niet ongevaarlijk. Soms raken kringleden teleurgesteld en moeten ze het beeld van de God van hun jeugd bijstellen. Maar het is vooral mooi om samen te komen tot nieuwe inzichten en ontdekkingen. Ik heb verschillende soorten bijbelkringen geleid, maar deze levert de meest intense, persoonlijke gesprekken op."

Contextueel bijbellezen

Dominee Anke Oosting van de protestantse gemeenten Oudega-Kolderwolde en Harich-Ruigahuizen leidt een kring 'contextueel bijbellezen'. Ds. Oosting: "Bij deze manier van bijbellezen begin je niet bij de Bijbel, maar bij wat jou bezighoudt, of bij wat er speelt in de samenleving. Het gaat om iets waar je een antwoord op zoekt. Dat antwoord zoek je vervolgens in de Bijbel. In onze kring ging het bijvoorbeeld een keer over de zorg: de regels, het gebrek aan persoonlijke aandacht. We lazen vervolgens Marcus 7:1-23 over rein en onrein. De les van dit bijbelgedeelte is: het is veel belangrijker dat je doet wat goed is in plaats van wat 'hoort'. Contextueel bijbellezen is verrassend. De kringleden zeggen: 'Het dwingt je om heel nauwkeurig te lezen, en steeds doe je dan ontdekkingen'."

» kerkinactie.nl/bijbellezen

De Bijbel centraal

In de Bijbel vinden mensen troost, bemoediging en inspiratie. 'Een goed verhaal' is daarom dit jaar het thema voor Startzondag. Op protestantsekerk.nl/startzondag vindt u mooie ideeën, zoals materiaal voor gespreksgroepen, een bijbelse escaperoom, een kaartspel of een voorstelling van Kees Posthumus.

Win!

Elke dag een stukje, maar dan in een verrassende volgorde. Met *De Bijbel in een jaar* wandelt u in 365 stappen door de Bijbel (Nieuwe Bijbelvertaling). In de Facebook-groep facebook.com/groups/bijbelineenjaar delen mensen hun ervaringen.

Petrus verloot vijf exemplaren van het boek. Wilt u meedoen, schrijf of mail dan tot uiterlijk 23 september naar: petrus@protestantsekerk.nl, redactie *Petrus*, postbus 8504, 3503 RM Utrecht. Alleen de winnaars ontvangen bericht.

Vraag een gratis concert aan of bezoek één van de concerten

Volop keus in artiesten: The Psalm Project, Marcel Zimmer, Vliegende Speeldoos, Lucas Kramer, Martin Mans, Gerald Troost en vele anderen

 Zingende kerk.nl

Opgave via www.zingende kerk.nl/aanvragen of www.korenin de kerk.nl/aanvragen

 Korende kerk.nl

Protestantse lezing 2019 door Pieter-Jaap Aalbersberg

Nationaal Coördinator Terrorismedebat en Veiligheid

Gestold wantrouwen het onbedoelde effect van secularisatie?

Datum: donderdag 31 oktober 2019

Locatie: Koepelgevangenis Arnhem

Tijd: 20.00-22.00 uur

Meer informatie en aanmelden via www.protestantsekerk.nl/lezing

 Protestantse Kerk

De erfenis van de kok

Jong en gezond, dat zijn de meeste bemanningsleden die ik als koopvaardijpredikant ontmoet. Iedereen die aan boord wil werken, krijgt namelijk eerst een medische keuring. Meestal zijn het fitte mensen die deze baan kiezen. Met het geld kunnen ze hun gezin onderhouden en hun kinderen laten studeren. Zodra de studie klaar is en het huis afbetaald, is een eenvoudig baantje aan wal genoeg om van te leven.

Behalve die ene, aimabele Filipijnse kok. Hij had al een hoge leeftijd bereikt, maar bleef toch aan boord werken. Het zware werk, en zelfs het inruimen van de etensvoorraad, kon hij niet meer doen. En dus hielpen de matrozen hem, altijd met een lach op hun gezicht. Hij vertelde me over zijn gehandicapte zoon, die zorg nodig had. De verzekering vergoedde die zorg niet en dus werkte hij nog altijd. Klagen deed hij niet. Hij sprak, met een glans in zijn ogen, juist over de vreugde die de jongen bracht in zijn gezin. Zijn liefde voor zijn zoon gaf hem de kracht om steeds weer negen maanden van huis te gaan. Ongeveer elke twee maanden meerde zijn schip aan in Amsterdam. Zodra ik de kans

had, ging ik er langs. Zeker toen de kok doorhad dat ik gek was op versgebakken broodjes bij de koffie.

Op een dag hoorde ik dat het schip was vergaan. Een deel van de bemanning had de ramp overleefd. Ik kon er niet achter komen of de kok daar ook bij zat. Op een zusterschip polste ik twee mensen die met hem gevaren hadden. Maar zij wisten ook niet hoe het met hem was. "Maken jullie je ook zorgen?" vroeg ik. Maar dat viel wel mee, zeiden ze, ik moest niet

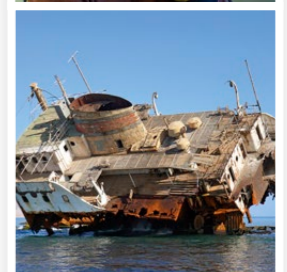
Op een dag hoorde ik dat zijn schip was vergaan

vergeten dat ze christen waren. Hun reactie klonk als een geruststelling. Zij waren ervan overtuigd dat altijd wel iemand moeder en zoon zou helpen.

Ik herinnerde me de glans in de ogen van de kok. Deze stralen van liefde moeten nog altijd effect hebben op allerlei mensen. Of de kok nu nog leeft of niet.

Léon

Of het nu gaat om een vissersboot of een zeeschip, het leven aan boord is hard werken, daar zou de apostel Petrus over mee kunnen praten. Ds. Léon Rasser, havenpredikant in Amsterdam, fietst dagelijks naar het Westelijk Havengebied. Daar meren jaarlijks zo'n vijfduizend schepen aan. Hij biedt praktische hulp, maar ook een luisterend oor. Want zeelieden kampen vaak met eenzaamheid en heimwee.

Loes Kraan (rechts): 'Ik vroeg me af hoe de kerk zinvol aanwezig kon zijn in de wijk.'

'Dit is een plek waar kinderen én ouders hun verhaal kwijt kunnen'

Koken met een flinke scheut liefde

Kinderen en tieners uit de wijk bloeien op. Moeders leren nieuwe mensen kennen en ontwikkelen hun talenten. Pioniersplek De Sleutel in Apeldoorn is meer dan een kinderclub en gezellig samen eten. Het draait er om aandacht en liefde. Want daardoor kan iemands leven veranderen.

Vrijdagmiddag vier uur: het Kookcafé van Pioniersplek De Sleutel in de wijk Kerschoten gaat van start. Moeders, jonge kinderen, tieners en vrijwilligers druppelen binnen. Ze weten de weg in het wijkcentrum en lopen gelijk door naar de keuken. Daar beginnen ze samen te koken, bakken en frituren. Al snel verspreiden oosterse geuren zich door het restaurant.

Predikant Loes Kraan en jeugdwerker Annemarie Heinink kennen bijna iedereen bij naam. De moeders krijgen een welkomstzoen. De meesten hebben een Turkse achtergrond, maar er zijn ook vrouwen uit Syrië, Irak en Afghanistan.

Even chillen

Aylin (42) is voor het eerst bij het Kookcafé. Ze heeft haar twee jongste zoons Mikail (8) en Miran (6) meegenomen. "Ik ben hier via Semra, die hier al langer komt. Ik vind het heel gezellig." Yaren (9) en Marwa (7) laten trots de cakejes zien die ze net hebben gebakken. Iets later zoeken ze een rustig hoekje om even te chillen met hun iPad. Inmiddels is Yvonne Porn, pedagogisch

medewerker van Stimenz, ook binnengekomen. Door de samenwerking met deze welzijnsorganisatie kan De Sleutel meer bereiken voor de verschillende bezoekers. Zo heeft Yvonne diverse moeders aan vrijwilligerswerk geholpen. Ook kunnen ouders bij haar terecht met vragen over de opvoeding.

Rustpunt

Loes werkt sinds 2011 als predikant in Kerschoten. "Ik zag de vergrijzing in deze wijk, maar ook steeds meer gezinnen met een migrantenachtergrond en jonge vluchtelingen. Ik vroeg mij af hoe de kerk hier zinvol aanwezig zou kunnen zijn." Daarom zocht ze contact met een basisschool. Ze nam de behoefte van de leerlingen als uitgangspunt. Met Kerst kwam er een verhalenocht en met Pasen volgde een 'nieuw begin'-viering. De kinderen waren enthousiast en dus kwam er een kinderclub op vrijdagmiddag, omdat er weinig kinderwerk was in de buurt. Annemarie: "Die kinderen namen hun ouders mee, meestal hun moeders. Terwijl de kinderen bij hun club waren, werkten hun moeders aan talentontwikkeling. Zo ontstond het Vrouwencafé. Het is voor beiden een rustpunt, een plek waar ze hun verhaal kwijt kunnen."

De pioniersplek groeide op natuurlijke wijze verder. Er is nu een naaiclub voor vrouwen, waar tieners bij aanschuiven. Deze jonge meiden hebben hun eigen kookclub. En in Apeldoorn-Zuid is ook een kinderclub.

Een laagje dieper

De manier waarop Annemarie en Loes werken, verschilt van het reguliere buurthuiswerk. Annemarie: "We werken met thema's en richten ons op ontwikkeling. Bij de kinderclub gebruiken we een laagdrempelige >

methode met levensbeschouwelijke verhalen. Pas hadden we het thema 'Groen'. We praten dan over wat de kleur bij je oproept. Als het bijvoorbeeld voor 'hoop' staat, gaan we daar weer verder op in, steeds een laag dieper."

Loes: "We raken steeds de laag van de levensbeschouwing aan, maar we evangeliseren niet. De meeste vrouwen en kinderen die hier nu komen, zijn moslim. We benadrukken de kracht die je uit je levensbeschouwing kunt halen."

Soep met vragen

Het is inmiddels kwart voor zes: iedereen zit aan tafel, zo'n 35 mensen. In het midden staat een witte kaars.

Yaren steekt 'm aan. Iedereen houdt elkaars hand vast, terwijl Loes kort bidt en ook een van de vrouwen een islamitisch gebed uitspreekt. In het gebed en in de gesprekken is altijd ruimte voor de eigen geloofsbeleving van iedere bezoeker. "We praten open over de overeenkomsten en verschillen tussen onze tradities", legt Loes uit. Daardoor voelen de vrouwen en kinderen zich erkend.

De maaltijd begint met soep. De kleine Ali wil eerst alleen brood, maar eet later – na aandacht van vrijwilligster Willemijn – toch tomatensoep. Tijdens het eten deelt Loes briefjes met gespreksvragen uit, over vrijheid. Voel je vrijheid om je heen? Of vind je het bedreigend wat er in de wereld gebeurt? Een jonge Syrische vrouw vertelt dat ze zich in Nederland vrij voelt. Maar ze heeft ook zorgen over haar familie. "Er zijn nog steeds aanslagen in Damascus."

'We praten open over onze overeenkomsten en verschillen'

Opleven

Loes en Annemarie zien de mensen hier opleven. Loes: "Een van onze vrouwen organiseerde laatst een vrouwenfeest in dit wijkcentrum. Het was geweldig!" En Annemarie zegt: "Het draait hier om aandacht en liefde. Iemand vertelde me: 'Als een kind het thuis lastig heeft en één keer per week ergens liefdevol wordt ontvangen, werkt dat zijn hele leven door.' Zo'n liefdevolle plek willen wij zijn." 🐦

» sleutel-apeldoorn.nl

Tekst: Jeanet Aartsen | Beeld: Jelte Bergwerff

De keuze van Lydia van Maurik

NIEUWE RUBRIEK

Toen Jezus hem riep, liet Petrus zijn netten meteen liggen. Welke keuzes maken gelovigen van nu als ze Jezus in hun dagelijks leven willen volgen? Lydia van Maurik koos ervoor om bokjes een beter leven te geven.

Nederlanders smullen van geitenkaas, maar niet van bokkenvlees. Daarom is hier alleen toekomst voor geitjes, die melk opleveren. De meeste bokjes worden snel vetgemest en geslacht voor de export. Dat kan anders, vond Lydia van Maurik. In haar bokkenbunker krijgen bokken de ruimte om op te groeien.

Waarom heeft u deze keuze gemaakt?

"Boer worden was mijn kinderroom, maar de focus op productie stond me tegen. Toch heb ik de opleiding biologische landbouw gedaan. Daar zag ik dat bokjes doodgaan voor mijn stukje geitenkaas. Ik besloot om deze dieren een stem te geven."

Hoe komt u erbij om hiervoor te kiezen?

"Ik ben iemand die God leert kennen door de schepping. Tegelijk zie je de gebrokenheid. In Romeinen 8 staat: 'Wij weten dat de hele schepping nog altijd als in brensweën zucht en lijdt.' Het gaat niet alleen om de mens. De dieren en de natuur horen erbij. Als boerin kan ik laten zien dat we - tegen de massaproductie in - dieren een waardiger leven kunnen geven."

Snappen andere mensen dat u dit doet?

"Niet altijd. Waarom zou ik als vegetariër bokken grootbrengen om ze uiteindelijk wel naar de slachterij te brengen? Natuurlijk is het makkelijker om vanaf de zijlijn te schreeuwen dat boeren het fout doen. Maar Jezus oordeelt niet, Hij zoekt verbinding met mensen. We zijn allemaal deel van hetzelfde voedselsysteem en moeten gezamenlijk zoeken naar betere oplossingen."

Heeft u tips?

"Maak je keuze in stapjes. Er is tijd en ruimte nodig, net zoals een plantje langzaam om een obstakel heen groeit. Praat met mensen buiten je kring. Loop niet weg als het oncomfortabel wordt, zit het uit."

» bokkenbunker.nl

Micha Zondag (20 oktober) gaat dit jaar over dieren in bijbels perspectief. Online vindt u de materialen én informatie over de geheel vernieuwde Michacursus (verkrijgbaar vanaf september).

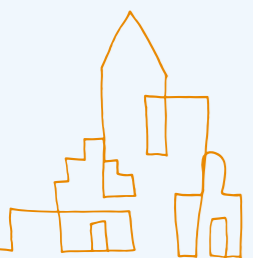
» michazondag.nl

Tekst: Jelske de Kuiper | Foto: Xander de Rooij

Welkom zonder papieren

Geen documenten, geen geld? Dan is het moeilijk om aan eten, onderdak en kleding te komen. Bij Het Wereldhuis in Den Haag kunnen mensen zonder verblijfsvergunning terecht. Voor een maaltijd, advies, of informatie over hun mogelijkheden. Het huis is opgezet door de protestantse gemeente.

← In het Wereldhuis komen uitgeprocedeerde asielzoekers, slachtoffers van mensenhandel en mensen bij wie iets is misgegaan in het proces van gezinshereniging. Zoals Aziza (48) uit Marokko. Haar man woonde al een tijdje legaal in Nederland. Precies toen zij en haar zoon hiernaartoe kwamen, ging hij failliet. Daardoor voldeed hij niet meer aan de regels om zijn gezin over te laten komen. Aziza zet nu alles op alles om een verblijfsvergunning te krijgen.

→ Mensen zonder verblijfsvergunning mogen niet werken en hebben geen recht op sociale voorzieningen. Het is dus moeilijk om onderdak, kleding en eten te regelen. Het Wereldhuis biedt drie keer per week een maaltijd aan.

← Welke rechten heb je wél als je niet de juiste documenten bezit? Het Wereldhuis geeft hier informatie over. Zo heb je bijvoorbeeld wel toegang tot gezondheidszorg.

→ Het Wereldhuis stimuleert de bezoekers om na te denken over hun toekomst. Jean (32) uit Burundi kwam als 'alleenstaande minderjarige asielzoeker' naar Nederland. Daar zijn speciale voorzieningen voor. Maar toen hij meerderjarig werd, kreeg hij geen verblijfsvergunning. "Ik wilde niet terug naar Burundi. Mijn ouders zijn overleden, ik zou niet weten bij wie ik terecht kan."

← Soms lukt het met kleinschalige projecten om mensen iets te laten verdienen. Elke maandagochtend worden er bijvoorbeeld een paar honderd koekjes gebakken en verkocht aan verschillende organisaties.

Het Wereldhuis in cijfers

2011

Geopend

600 bezoekers per jaar

60 nationaliteiten

3 maaltijden per week

20 vrijwilligers

Tekst: Mathilde Schouwstra | Foto's: Maarten Boersma

Over een andere boeg

Jezus leerde Petrus en de andere discipelen al vroeg 'omdenken'. Is er een probleem? Gooi je net dan eens over een andere boeg (zie Joh. 21:6). Een verhaal over een kerk die lef toont.

Lege kerk? Hebben wij even geluk!

Tijdens het zingen van de eerste psalm, in de berijming van 1773 maar wel ritmisch, kijk ik om me heen en tel de hoofden. De helft van de grote kerkzaal is gevuld: senioren en gezinnen met jonge kinderen, vrouwen met hoeden en vrouwen zonder. Mensen met de Herziene Statenvertaling en met 'smartphone-bijbels'. En aan

het eind van de dienst gaat tijdens het zingen van een lied van Sela ergens een hand omhoog.

In eigen dorp

Het is de tweede kerkdienst van 't Kruispunt, de Hervormde Gemeente Noord-Walcheren in wording. Deze gemeente is onlangs opgericht als gereformeerde bondsgemeente binnen de Protestantse Kerk. De leden komen uit Serooskerke en omliggende dorpen en waren al langer op zoek naar een thuis, vertelt Sam Wisse, voorzitter van

'We investeren liever in mensen dan in stenen'

Gelovigen uit het Zeeuwse Serooskerke en omgeving vormden dit voorjaar een nieuwe gereformeerde bondsgemeente. Maar waar moesten ze kerken? Een geluk bij een ongeluk: de plaatselijke Petruskerk stond leeg. Voorlopig is de gemeente hier thuis.

de initiatiefgroep. "De grote bondsgemeenten van Arnemuiden en Middelburg liggen op een behoorlijke afstand. Men kreeg de wens om in de eigen woonomgeving een gemeente te starten." Er ging nogal wat tijd overheen, "veel denk- en organisatiewerk", volgens Wisse. "Maar het begin van dit initiatief was gebed. En nog steeds komen elke maandagavond gemeenteleden samen om te bidden voor de opbouw van de gemeente. Er zijn nu al twee gebedsgroepen en volgend jaar zijn dat er misschien wel drie."

Rijke genade

Aannemer Corné van der Linden bad met zijn vrouw al langer voor 'zijn' dorp Serooskerke. "Ik wilde mijn

dorpsgenoten zo graag in aanraking brengen met het evangelie. Ik merkte dat mijn klanten er zelf spontaan over begonnen." Toen hij hoorde van de wens van Sam Wisse en anderen om in Serooskerke een gemeente te starten, sloot hij zich samen met zijn vrouw direct aan. Nu is hij een van de drijvende krachten achter het initiatief. Als ik hem vertel dat de diversiteit van de bezoekers doet denken aan 'de oecumene van het hart', zoals EO-dominee Arie van der Veer dat ooit omschreef, beaamt Corné dat direct. "Hier komen mensen samen die graag het bijbelse evangelie horen. De blijde boodschap van Jezus, die gestorven is voor jou en mij. Zijn rijke genade." Sam Wisse vult aan: "We hebben een consensus gezocht als het gaat om de liturgie. Zo hebben we, rekening houdend met onze bezoekers, gekozen voor de Herziene Statenvertaling en de psalmberijming van 1773. Maar aan het begin en het eind van de dienst zingen we ook liederen die in de bundel *Weerklank* staan."

Investeren

De classis Delta heeft een commissie benoemd die leiding geeft aan de gemeente in wording. Onlangs zijn de eerste twee ambtsdragers bevestigd. De naburige hervormde gemeenten van Arnemuiden en Middelburg zijn 'achterwacht' om zo nodig

Het opzetten van een nieuwe gemeente vraagt tijd. Een commissie onder leiding van Sam Wisse (wit overhemd) zet zich hiervoor in. "En elke maandagavond komen gemeenteleden samen om te bidden."

pastorale bijstand te verlenen. "De classis ondersteunt het initiatief van harte", aldus classispredikant Arie van der Maas. "Ik vind het mooi om dit ruimte te geven. Ruimte waarin, zo hoop en bid ik, Woord en Geest kunnen werken!"

De gemeente groeit, in de tweede dienst waren er al meer kerkgangers dan in de eerste. Dus wie weet, vertrouwt Sam Wisse me toe, kan er op termijn wel een predikant beroepen worden en zelfs een kerkgebouw worden gekocht. "Maar we investeren liever in mensen dan in stenen", besluit hij.

Kwam uw gemeente ook een probleem tegen en is er een creatieve oplossing bedacht? Laat het ons weten via petrus@protestantsekerk.nl.

GA OP REIS MET KERK IN ACTIE NAAR MOLDAVIË OF COLOMBIA

VOOR WERELDSE ONTMOETINGEN

MOLDAVIË

WAAROM ZOU IK GAAN?

- Ik wil Kerk in Actie's werk met eigen ogen zien
- Ik wil een andere cultuur leren kennen
- Ik wil zien hoe mensen daar leven
- Ik wil in contact komen met de inwoners
- Ik wil genieten van een indrukwekkend land
- Ik wil geloof, hoop en liefde delen
- Ik wil er in mijn kerk over vertellen

Moldavië: 8 dagen in maart 2020 voor 1000 tot 1200 euro
Colombia: 2 weken in najaar 2020 voor 1200 tot 1500 euro
Kosten zijn inclusief voorbereiding, reis, overnachtingen, maaltijden, excursies, terugkomdag.
Voor wie? Volwassenen vanaf 50 jaar
Aanmelden: www.kerkinactie.nl/reizen
Vragen? Hanneke van den Biggelaar: reizen@kerkinactie.nl

kerk
in actie

Samen zijn we de kerk in actie

NIEUW!
12 PAGINA'S OVER
DE WERELDWIJDE
kerk
in actie

Ondertussen in Syrië: DE KERK BOUWT WEER

Syrië

Syrië

Israël/Palestina

VAN PSYCHISCHE HULP
TOT VUILNISDIENST 68

WEL OF NIET
TERUGGAAN? 72

MEER DAN 'JOOD'
OF 'PALESTIJN' 78

kerk
in actie

Dichtbij en ver weg: samen zijn wij de Kerk in Actie. Geïnspireerd door Jezus Christus willen wij delen wat ons gegeven is. Om mensen hoop te bieden en tot hun recht te laten komen - in Nederland en wereldwijd.

Kerken in Syrië bouwen hun thuis weer op

AL MOET HET STEEN VOOR STEEN ...

Herstel de kerken in Syrië, dan komen mensen eerder terug. Daar zijn kerkleiders in het land van overtuigd. De kerk is het hart van onze gemeenschap. Juist die gemeenschap geeft mensen hoop en vertrouwen in de toekomst.

De prachtige heuvelslandschappen, bedekt met groene bossen en smalle beekjes, liggen er vredig bij. In de oude stad Damascus zijn de winkelstraten vol mensen. Het is een groot contrast met de enorme verwoesting die je op andere plekken zoals Aleppo, Homs of Zabadani aantreft. Complete steden liggen in puin, straten en huizen zijn verlaten. "In sommige delen van het land is echt alles verwoest", vertelt bisschop Matta van de Syrisch-Orthodoxe Kerk in Damascus. "Eigenlijk zijn we in Damascus redelijk veilig gebleven, los van wat incidentele beschietingen, raketten en mortieren. Maar in andere delen van Syrië hebben veel mensen hun huis verloren. Er zijn ook meer dan vijfhonderd heiligdommen beschadigd."

'De kerk is het hart van onze gemeenschap'

Volle kerken

De meeste kerken in Damascus zitten vol. De bisschop zag zijn gemeenschap de afgelopen jaren groeien van drie- naar vierduizend families. "Veel gezinnen zijn uit andere delen van het land naar Damascus gekomen, op de vlucht voor het geweld. Het is onze droom dat ze uiteindelijk weer terugkeren naar de plek waar ze vandaan komen. Zodat het evangelie ook dáár weer zal klinken." Matta hoopt vooral dat zijn landgenoten uit het buitenland terugkeren. Hij moet denken aan de bekende legende Quo Vadis: "Als Petrus Rome ontvlucht, komt hij buiten de poorten Jezus tegen. Die stuurt hem terug naar de stad. Zo hopen wij dat God ook nu mensen terugbrengt

naar Syrië. We maken ons op voor het herstel van ons land. Ik vind het fijn om te weten dat er in Nederland met ons wordt meegeleefd."

Toegetakeld

Het Midden-Oosten is de bakermat van de christelijke kerk. In Damascus bekeerde Paulus zich, en in Antiochië – dat vroeger bij Syrië hoorde – stichtte Petrus de eerste gemeente. Voor de oorlog was naar schatting 10 procent van de Syrische bevolking christen, nu is dat 6 procent. Christenen in Syrië zijn relatief hoogopgeleid en hebben vaak contacten in het buitenland. Daarom was het voor velen van hen relatief makkelijk om het land te verlaten. Nu het steeds veiliger wordt in Syrië en het normale leven zich voorzichtig herstelt, beginnen mensen terug te komen. De komende jaren worden er honderdduizenden terugkeerders verwacht. De kerken, die tijdens de oorlogsjaren al onverminderd noodhulp boden, maken zich nu op voor het opvangen en begeleiden van deze mensen. Op grote schaal herstellen zij scholen, klinieken en kerkgebouwen. Zo maken gemeenten in Lattakia plannen voor het repareren en herbouwen van de kerkgebouwen in de bergen, waar terreurgroep Al Nusra tijdens de oorlog heeft huisgehouden.

"Het is verschrikkelijk om te zien hoe zij ons Godshuis hebben toegetakeld en de muren hebben beklad met beledigende teksten", zegt ouderling Sonya (61). "Nu het veiliger is, moeten we bouwen aan een nieuwe toekomst. Er is grote behoefte aan ziekenhuizen, scholen en kerken. Verder is het belangrijk dat jongeren perspectief hebben op werk. Voorheen werkten >

veel mensen in deze streek in de landbouw, ze verbouwen bijvoorbeeld olijven of fruit. Vaak hebben ze een stuk grond bij hun huis, maar veel huizen zijn beschadigd. Die moeten we restaureren, net als de school en de kerk."

Overbevolkt

In Christian Valley, een gebied waar voornamelijk christenen wonen, vertelt bisschop Elia Toumeh van de Grieks-Orthodoxe Kerk hoe enorm belangrijk het christendom is voor het herstel van het land: "De kerk is de grootste hulporganisatie. We bieden psychologische hulp aan jongeren en kinderen, we helpen ouderen, we zorgen voor onderwijs, we knappen huizen op en we maken de straten schoon."

In Damascus gebeurt dat volop, bijvoorbeeld in de zwaar overbevolkte buitenwijk Jaramana. Voor de oorlog telde deze wijk 400.000 inwoners, tijdens de oorlog waren het er maar

'Het belangrijkste is dat er een plek blijft voor christenen.'

lieft 1,6 miljoen. Daarvan zijn er tot nu toe slechts 200.000 naar huis teruggekeerd.

De overbevolking zorgt voor problemen met verkeer, werkgelegenheid, voedseltekort en afval. Een van de projecten van de lokale kerk is afvalverzameling. Vluchtelingen houden de wijk schoon en verdienen daar iets mee.

Noan Amad (54) ging als eerste vuilnisvrouw aan het werk, wat heel bijzonder is in de Syrische cultuur. "Mijn dorp werd drie jaar lang omsingeld door IS, dus ik vluchtte. Ik had de hoop dat ik hier een baan kon vinden, maar dat lukte niet. Nu verdien ik wat door de stad schoon te houden. Ik ben dankbaar dat ik via de kerk deze kans krijg."

'Wij keren terug'

"Het belangrijkste voor de toekomst is dat er een plek blijft voor christenen, zonder angst", zegt bisschop Toumeh. "Ik ben minder bang voor christenen zonder Syrië dan voor een Syrië zonder christenen. Met haar liefde is onze minderheid een belangrijk smeermiddel tussen andere groeperingen." Voor christenen heeft het herbouwen van de kerk dan ook de hoogste prioriteit. Ze vinden dat nog belangrijker dan het herstellen van huizen. "De kerk is wat ons

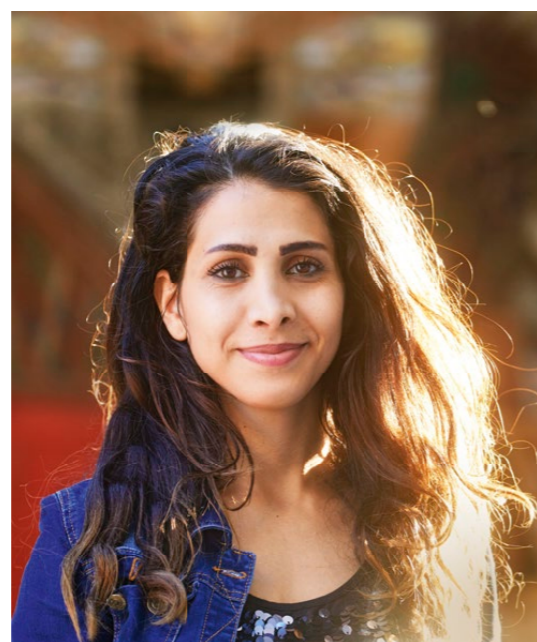
Zwartgeblakerd door toedoen van IS, maar nog overeind.

samenbindt", zo zegt gemeentelid Azghen (31) boven op het dak van de Maronietenkerk in Aleppo, dat wordt vernieuwd. "Ik ben hier gedoopt, getrouwd en zal hier ook begraven worden. Maar nog belangrijker is dat er ná mij ook veel mensen gedoopt kunnen worden." In Homs is de kerk inmiddels grotendeels hersteld. Bisschop Antoun zag de eerste mensen al terugkeren: "Doordat onze kerk weer is hersteld, hebben veel mensen nieuwe hoop en vertrouwen gekregen. We zien dat steeds meer gezinnen daardoor besluiten: wij keren terug." 🕊

Help bij het herstel!

Kerk in Actie start een campagne om zeker twintig (kerk)gebouwen in Aleppo, Daraa, Homs en Lattakia te herstellen. Op 15 september en tijdens de daaropvolgende landelijke actieweek collecteren meer dan duizend Nederlandse kerken: voor het herstellen van gemeenschapscentra, zoals scholen en kerken, maar ook voor projecten om mensen aan het werk te helpen.

» kerkinactie.nl/najaarscampagne

De kerk in Syrië biedt psychologische hulp aan jongeren en zorgt voor werk, bijvoorbeeld voor vuilnisvrouw Noan.

Dit is mijn kerk

Een kaarsje vóór de les begint

Het is 7.00 uur 's morgens. In Damascus zijn jongeren, rugzak over de schouder, op weg naar school. Ook Sara (14) en haar vriendinnen lopen door de straten van de oude stad. Onderweg stoppen ze bij een kerk op de route en gaan naar binnen. Mensen vieren er de ochtendmis. Terwijl de voorganger een gebed uitspreekt en de kerkgangers het avondmaal vieren, komen er aan de lopende band jongeren de kerk binnen. Ze steken een kaarsje aan en spreken een gebed uit. "Iedere dag gaan mijn vriendinnen en ik hier samen naartoe voor we naar school gaan", vertelt Sara. "Een van hen is moslima, maar ook zij vindt dit fijn. De kerk is voor mij heel belangrijk. Elke dag steek ik hier een kaarsje aan voor mensen die we verloren hebben en voor de vrede."

Veel christelijke scholieren branden 's ochtends eerst een kaarsje.

Van twee kanten

WEL OF NIET TERUG NAAR SYRIË?

'Ik kan nog niet veilig terugkeren'

Na een studie in het buitenland kon de Syrische Alaa (36) niet meer terug naar zijn geboortegrond. Sinds 2011 woont hij in Nederland.

In 2007 vertrok Alaa als 24-jarige student vanuit Syrië naar Dubai om daar een master finance te volgen. Hij was van plan om na zijn studie weer terug te komen naar Syrië. "Maar mijn familie waarschuwde me dat ik opgepakt kon worden en in het leger zou moeten." Alaa besloot te vluchten. "Via zakelijke relaties in Dubai kwam ik in Amsterdam terecht. Ik heb het hier heel goed naar mijn zin, maar het liefste zou ik teruggaan om bij mijn moeder te wonen. Ze is oud en het dagelijks leven wordt steeds zwaarder voor haar. Er is een tekort aan gas, elektriciteit en brandstof. En de prijzen zijn te hoog voor iemand met alleen een pensioen. Mijn vader overleed vijf jaar geleden. Ik kon niet bij de begrafenis zijn en kan mijn moeder niet troosten."

Ook Alaa's broers zijn gevlucht, ze wonen in Dubai en Canada. "Voor ons is het nog niet veilig om naar Syrië te gaan. Als de oorlog echt voorbij is, hoop ik terug te keren om het land weer op te bouwen. Onze kerk is gelukkig niet verwoest, maar ik wil graag bijdragen aan het herstel van andere kerken. Maar eerst moet het veilig zijn en moet er uitzicht zijn op werk."

Alaa in zijn kerk, de Evangelisch-Lutherse Gemeente in Amsterdam.

Khaldoun (42) keerde onlangs terug naar Syrië. Vanwege de burgeroorlog was hij in 2012 naar Europa gevlucht.

"Ik heb tweeënhalf jaar in Duitsland gewoond, maar kon er niet aarden. De cultuur paste niet bij mij, ik voelde mij een nummer en kon moeilijk werk vinden. Daarom besloot ik, ondanks de dure overtocht, terug te keren. Het was fijn om mijn familie weer te ontmoeten en in mijn vertrouwde omgeving te zijn." Toch loopt Khaldoun tegen flinke uitdagingen aan. "Voor de oorlog werkte ik als vertegenwoordiger van frisdranken. Nu is er bijna geen werk. Ook ben ik geschrokken van de verwoestingen."

Als hij het dorp bezoekt waar hij opgroeide, komen de herinneringen boven. De kapel waar hij altijd wilde trouwen, de hechte christelijke gemeenschap die hier generaties lang samenleefde. Voor de oorlog woonden er driehonderd christelijke families, maar die zijn op één na allemaal vertrokken. De kerk en de moskee zijn verwoest.

Mondjesmaat keren er mensen terug. De enige achtergebleven christelijke familie heeft plannen om de kerk te herbouwen. "Ook ik wil me inzetten om dit dorp weer op te bouwen", zegt Khaldoun. "Mijn hoop is dat andere mensen mijn voorbeeld volgen, maar ik heb er vraagtekens bij. Mensen die elders wel konden aarden en werk hebben, zullen niet zomaar terug willen. Maar misschien, als de kerk er weer staat, komen ze toch."

'In Europa voelde ik me een nummer'

Khaldoun in zijn verwoeste kerk in Syrië.

'De kerk is **belangrijker dan een huis**. Als we een huis herbouwen, helpen we één familie, maar het herstel van de kerk **geeft hoop** aan een hele gemeenschap.'

Dominee Ibrahim Nseir, Aleppo

Dr. Ibrahim Nseir

is predikant in de Presbyteriaanse Kerk in Aleppo. Het kerkgebouw heeft zware schade geleden, maar er wordt inmiddels hard gewerkt aan het herstel. De restauratie geeft mensen nieuwe hoop, weet Nseir. De eerste leden van de gemeente zijn inmiddels teruggekeerd, en hij hoopt dat er velen zullen volgen.

Na acht jaar oorlog zijn er van de 22 miljoen inwoners van Syrië 6,9 miljoen mensen ontheemd. Nog eens 6,2 miljoen Syriërs zijn het land ontvlucht, vooral naar de buurlanden. Meer dan vijfhonderd religieuze gebouwen, waaronder veel kerken, zijn beschadigd of vernield. Naar schatting moet 15 procent van de religieuze gebouwen helemaal opnieuw gebouwd worden. Voor 55 procent van de gebouwen is herstel mogelijk.

» kerkinactie.nl/najaarscampagne

Martha (rechts) ontmoet haar hartsvriendin Zeina.

De dag dat ...

ik weer naar school kon

Martha uit Syrië (11): "Vandaag ga ik voor het eerst weer naar school. Ik hoop dat we gaan tekenen, want dat is een van mijn favoriete vakken. Net als Engels. Maar het meeste zin heb ik om Zeina weer te zien en samen te spelen. Zes jaar geleden moest ik met mijn moeder, broer en zus vluchten naar Libanon. Mijn moeder zei dat we die dag niet naar school gingen, maar onze spullen moesten pakken om in Beiroet te gaan wonen. Mijn vader bleef in Damascus achter. Ik miste hem enorm, net als mijn school, de juffen en vooral mijn beste vriendin Zeina.

Gelukkig kon ik in Beiroet ook naar school en maakte ik snel nieuwe vriendjes. Het was er leuk en veilig.

Toen mijn moeder vertelde dat we terug zouden gaan naar Syrië, vond ik dat helemaal niet leuk. Mijn broer en zus hadden er zin in, maar ik wilde in Libanon blijven. Ik herinnerde me van Syrië vooral het geluid van de beschietingen en de angst. Mama vertelde dat het veilig genoeg was om terug te gaan naar huis, dat ik naar m'n oude school zou kunnen en dat ik Zeina weer zou zien. Toen vond ik het goed.

Nu is het bijna zover. Ik vind het wel een beetje spannend. Gelukkig heb ik de juf al gezien. Ze zei dat ik de andere kinderen misschien wel kan helpen: zij konden niet altijd naar school en daarom lopen ze achter. Maar ik vind het vooral fijn om Zeina weer te zien!"

Tekst: Rob van Ooijen | Foto: Jaco Klamer

"Geloven stopt wat mij betreft niet bij de grens."

Wij zoeken een

Adviseur Noodhulp

(Kathmandu, Nepal)

Adviseur Monitoring en Evaluatie

(Soroti, Oeganda)

Adviseur Community Development

(Kampala, Oeganda)

Docent beroepsopleiding

(Tamale, Ghana)

Docent theologie

(Cali, Colombia)

Je komt als geroepen. Kijk voor meer informatie en vacatures op werkvoordekerk.nl

Vindplaats van geloof, hoop en liefde

kerk in actie

Bouw de kerk in Syrië weer op

De kerken zetten zich in voor het opvangen en begeleiden van mensen die terugkeren naar hun woonplaats. Op grote schaal herstellen zij scholen, klinieken en kerkgebouwen. We voelen ons verbonden met de kerk in Syrië. Samen zijn we de kerk in actie. Draagt u een steentje bij?

U kunt hoop delen door uw gift over te maken op rekeningnummer NL 89 ABNA 0457 457 457

EEN MENS IS MEER DAN 'JOOD' OF 'PALESTIJN'

"Als je denkt te begrijpen hoe het precies zit, is het je niet goed uitgelegd." Dat heeft uitgezonden medewerker Marleen Anthonissen-van der Louw wel geleerd in Israël/Palestina. In haar persoonlijke *Dagboek uit Jeruzalem* schrijft ze over het dagelijks leven, Joden en Palestijnen én het onverwachte verlies van haar man. Een bloemlezing.

Vooraf

... Voorjaar 2013 kwam Kerk in Actie met het aanbod voor mijn man Ilja om te gaan werken als onderwijsadviseur en docent aan het Bethlehem Bible College. Ik mocht als pastoraal werker voor Nederlanders aan de slag bij de Redeemer Church in de Oude Stad van Jeruzalem. ...

24 maart 2014

... De afgelopen dagen sjouwden we kleumend en niezend door Jeruzalem om ons leven hier op te starten. Toch waren onze eerste dagen geen koude douche. Een van de medewerkers in de Redeemer Church begroette ons met de woorden: "Welkom! Wat fijn dat jullie regen hebben meegebracht.

Het is hier zo droog geweest de afgelopen maanden. In het Midden-Oosten zegt men: 'Van regen komt zegen!' Dus dat belooft wat!" Gek, door zo'n opmerking keek ik opeens totaal anders aan tegen mijn doorweekte jas, blauwe vingers en soppende schoenen. ...

16 april 2015

... Vandaag zijn we op de Nederlandstalige Holocaustherdenking. Na de sirene houden we twee minuten stilte. Daarna worden er zes kaarsen aangestoken (één voor elke miljoen in de oorlog omgekomen Joden) en delen zes overlevenden hun persoonlijke verhaal. Erg indrukwekkend. Joden die de oorlog overleefden, werden weliswaar fysiek bevrijd, maar waren daarmee nog niet vrij. In de landen waar ze woonden of waar ze naar terugkeerden, keken veel burgers op hen neer of ze wisten zich geen raad met hen. De Joden kregen vaak hun bezittingen niet terug of moesten daar slepende rechtszaken voor voeren. Soms werden ze niet eens herkend als ze hun ondergedoken kinderen kwamen ophalen, of kregen ze te horen: "Die blijft nu bij ons!" ...

10 februari 2016

... Mijn gedachten gaan naar Jihan, een oud-collega van Ilja op het Bethlehem Bible College. Zij had borstkanker, kon in de Westbank niet

geholpen worden en had geen geld voor een behandeling in Israël. Daardoor is ze heel snel overleden. Voor veel arme Palestijnen in de Westbank en Gaza staat ziek worden gelijk aan sterven. Wat een verdrietige en uitzichtloze situatie. ...

8 maart 2017

... Vorige week vertelde een lokale predikant me dat hij was uitgenodigd voor een evangelische conferentie ergens in Europa. Toen de organisatoren hoorden dat hij Palestijn was, werd hij

afgezegd. En gisteren hoorde ik dat een vredesactivist niet naar een feestje van de Nederlandse ambassade wilde gaan, omdat hij dan mensen zou ontmoeten die aan Israëlsche zijde werken. Dit doet me pijn. Psalm 139 gaat over God die élk mens – jou, mij, Joden en Palestijnen – zo wonderlijk mooi heeft gemaakt dat zijn naam te loven is. Zien we alleen 'Joden' of 'Palestijnen'? Of zien we mensen die naar Gods beeld zijn geschapen en zowel zondigen als mooie dingen doen? ...

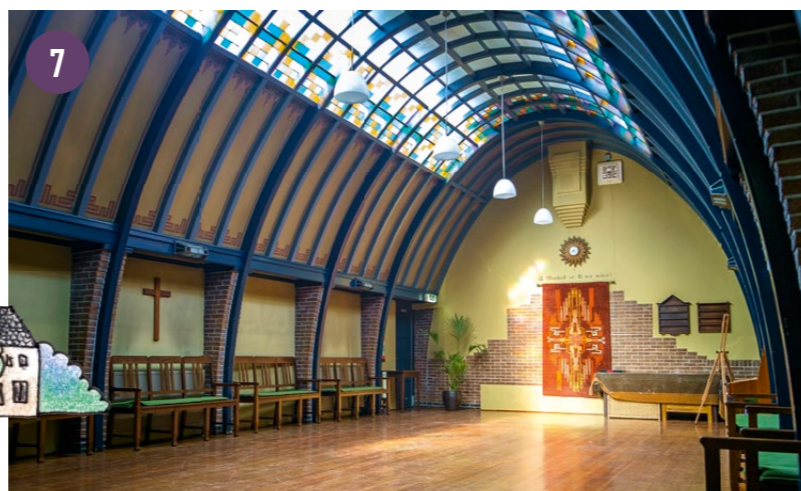
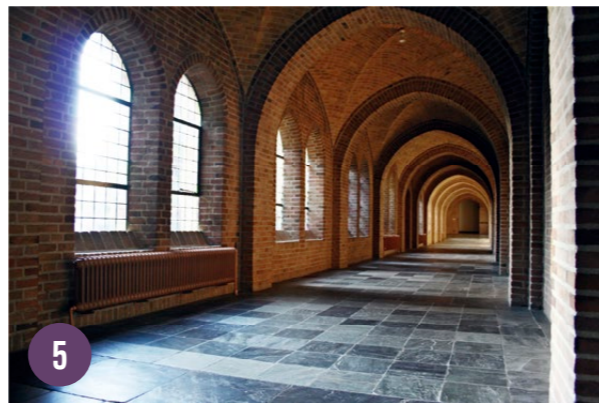
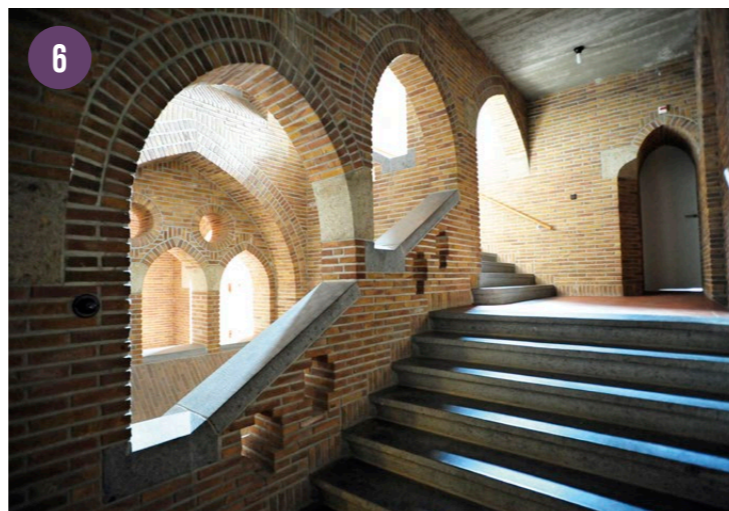
Win!

Petrus verloot vijf exemplaren van *Dagboek uit Jeruzalem*, dat half september uitkomt. Meedoen? Schrijf of mail tot uiterlijk 23 september naar: petrus@protestantsekerk.nl, redactie *Petrus*, postbus 8504, 3503 RM Utrecht. Alleen de winnaars ontvangen bericht.

Wilt u aanwezig zijn bij de boekpresentatie op 13 september? Kijk dan op kerkinactie.nl/agenda.

Kloosterleven

1 Klooster in het kort

Wie wil kennismaken met het kloosterleven, kan een 'ochtend in het klooster' beleven bij de dominicanen in Zwolle. U schuift aan bij het morgengebed, krijgt een rondleiding en gaat in gesprek met een van de broeders. Daarna volgt een gezamenlijke warme maaltijd.

» kloosterzwolle.nl/dominicanen/meeleef-ochtend

2 Vesper met maaltijd

Elke woensdag om zes uur 's avonds luidt de eeuwenoude Salvatorklok van de Corneliuskerk in Noordwelle, ten teken dat de wekelijkse vesper begint. Wie zich aanmeldt via de website mag na de vesper aanschuiven bij de maaltijd, die in het koor van de kerk geserveerd wordt.

» kloosterwelle.nl

3 Schilder uw eigen icoon

Geïnteresseerd in de mystieke wereld van de orthodox-christelijke kunst? Tijdens de terugkerende midweek 'Iconen schilderen' in het Dominicanenklooster in Huissen leert u uw eigen icoon te maken. De leiding is in handen van de enthousiaste Bulgaarse iconenschilder Martin Mandaliev.

» kloosterhuissen.nl/programmas

4 Pleisterplaats in de heuvels

'Een gastvrije pleisterplaats voor de ziel', zo omschrijft Klooster Wittem zichzelf. U kunt er een of meerdere nachten in het gastenverblijf logeren. Er is genoeg te doen: een bezoek aan de kerk en de kapellen, culturele activiteiten in de kloosterbibliotheek en wandelingen door het Zuid-Limburgse landschap.

» kloosterwittem.nl/overnachten

5 Brouw, bid en bewonder

In de Sint-Paulusabdij in Oosterhout kunt u in één zaterdag uw eigen bier brouwen volgens de eeuwenoude traditie van de monniken. Naast het brouwen (en proeven!) krijgt u een rondleiding door de abdij, doet u mee aan het middaggebed en luncht u samen met de kloostergemeenschap.

» paulusabdij.nl

6 48 uur stilte

Durf u het aan, twee etmalen in volledige stilte? Ervaar wat het met u doet om het dagritme van de benedictijnse monniken te volgen tijdens een stilleretraite in de Abdij van Egmond. U bent in totaal vier dagen in het gastenhuis van de abdij.

» abdijvanegmond.nl/cursussen-en-retraites

7 Gronings getijdengebed

Ook al telt de stad Groningen geen traditionele stadskloosters meer, toch is in 2015 het getijdengebed in de stad teruggekeerd. Van maandag tot en met zaterdag is er om 17.30 uur in de Lutherse Kerk een korte viering met liederen, een psalm, een bijbeltekst en tien minuten stilte.

» stadskloostergroningen.wordpress.com

#KERK

Dit schreef of vertelde u over de kerk (en over *Petrus*). Ook reageren? Mail naar petrus@protestantsekerk.nl

“We mogen het zingen, we mogen het horen, en we mogen het weten. Louter ons, om te worden zoals U #preek #zondag #kerk.”

- Janneke van Slooten
op Twitter

“Nog niet zo lang geleden liet de kerk zich achter de voordeur wegstoppen. Nu staat de kerk gelukkig weer midden in de samenleving. *Our world belongs to God!*”

- Gert Andre op Facebook

“Ook in Zweden wordt *Petrus* gelezen. Dertig jaar geleden vertrokken we als zendelingen naar Lapland, inmiddels werk ik op het hoofdkantoor van onze kerk in Stockholm. Door *Petrus* krijg ik weer wat gevoel voor het 'leven' in de Protestantse Kerk in Nederland. Er gebeurt veel goeds, veel leerzaams.”

- Ds. Gerard Willemsen
via e-mail

“Degene waarvan ik dacht dat die niet bestond, liet zich heel duidelijk aan mij merken.”

- Alwin Docter in
het tv-programma
Met hart en ziel

“Wat is *Petrus* een mooi blad. Ik geef het ook graag door, mét mijn streepjes bij sommige zinnen die ik mooi vind. Daar heb ik al commentaar op gehad, dus gesprek!”

- Maja Kösters via e-mail

“Het blad *Petrus* vind ik zeer leeswaardig met mooie artikelen. In de begeleidende brief stond de vorige keer iets over het 'Pinksterpad in Zeeland'. Maar Stellendam ligt op Goeree-Overflakkee, in Zuid-Holland.”

- A.P. van Sighem via e-mail

“Misschien zinkt het schip van de kerk, maar aan boord is een grote schat die wij kunnen redden.”

- Tomás Halík in het magazine
woord&weg

De smeekbedes van Joke

Joke Hansum groeide op als zedingskind in België. Toen zij elf was, kregen haar ouders een roeping om naar Libanon te gaan. In de eenzaamheid op een schoolplein in Beiroet beginnen haar gesprekken met God: smeekbedes om terug te mogen naar Nederland. Jaren later ervaart ze dat God tot haar spreekt tijdens een conferentie. Ze heeft het gevoel dat Hij haar wijst op gebedsgenezing. Maar het loopt anders dan ze had verwacht. Luister het verhaal van Joke in de 31e aflevering van *Petrus Vertelt*, petrusvertelt.nl.

Colofon

Petrus is een kwartaalblad van de Protestantse Kerk in Nederland. In het magazine leest u persoonlijke en inspirerende verhalen over geloof, hoop en liefde, over hoe samen kerk-zijn troost, steun en zin geeft.

Redactie

Marusja Aangeenbrug (hoofdredacteur), Bas Popkema (eindredacteur), Janet van Dijk, Jedidja Harthoorn, Jelske de Kuiper, Heleen Platschorre, Xander de Rooij, Mathilde Schouwstra

Aan dit nummer werkten verder mee:

Jeanet Aartsen, Marleen Anthonissen, Jelte Bergwerff, Theanne Boer, Maarten Boersema, Sonja Bron, Gerritjan Huinink, Jaco Klamer, Rob van Ooijen, Leon Rasser, Esther van Schie, Auke Schouwstra, Jaap Schuurman, Niek Stam, Ton Stanowicki, Tineke van der Stok, Marian Timmermans, Sjaak Verboom, Jan Verhage, Marieke Viergever, Paul Visser, Rob Visser, Leonard Walpot

🌐 petrusmagazine.nl
📱 @PetrusProtestantseKerk
☎ (030) 880 18 80
✉ petrus@protestantsekerk.nl voor inhoudelijke opmerkingen, abonnement@petrusmagazine.nl voor een gratis abonnement of adreswijzigingen.

Aanmelden voor de tweewekelijkse nieuwsbrief: petrus.protestantsekerk.nl/nieuwsbrief. Het magazine verschijnt dit jaar nog in november.

Giften voor het werk van de Protestantse Kerk zijn van harte welkom op NL10 ABNA 0444444777.

Vormgeving

Redmatters redmatters.com

Advertenties

Theo Wijbenga, theo.wijbenga@ndcmediagroep.nl
☎ (058) 298 76 16, 06 138 62 881

Druk

Habo DaCosta, Vianen

Leesbeperking

Voor mensen met een leesbeperking is *Petrus* ook gratis verkrijgbaar in braille, grootletter, digitale en gesproken vorm. Informeer bij de CBB: tel. 0341 - 56 54 77, e-mail klantenservice@cbb.nl.

ISSN: 2589-5524

'De kerk is het **hart van**
onze gemeenschap.
Juist die gemeenschap
geeft mensen hoop
en vertrouwen.'

Stel, u woont op een plek in Syrië waar na jaren
oorlog en verwoesting de rust terug lijkt te keren.
Wat zou u doen? Lees vanaf pagina 67 waarom
christenen in Syrië hun mouwen opstropen.